БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряд Үнэн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган.

№ 242 (8767) | 1958 оной октябриин 12, воскресени | Сэн 20 мүнгэн

Айл бүхэниие газетэ, журналтай болгое!

Совет хэблэл, тэрэ тоодо газ арад зониие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ туйлай ехэ үүргэ ргэдэг. Яахадаа тиигэнэб ндэ, хэблэл хадаа партиин эл ехэ хүсэтэй, эгээл хурзэбсэг мүн болоно. Тиимэ ажалшадай дунда газе журналнуудые үргэнөөр раха асуудалда парти, правительствомнай саг үргэлжэ харал хандуулдаг. Мэнэ аханшье КПСС-эй Центральна Комитет захил эмхидхэ хэрэгые хаража үзөөд, үү дунданууды элирүүлэ, тэдэниие зайсуулха тодор хэмжээнүүдые хараалһан йна. Газетэ, журнал бүхэн захил абаха түсэб уридша табяад, тэрэнэйнгээ дүүргэ яабашье туйлахые баад байһан баримтанууд үүшаагдаа. Захил хэхэ түдэрэһээ зохёодог ябадал юумэндэ хүргэдэг бай гэхэдэ, зарим газетэ, журналнуудай нэгэ тээ дуталха байхадань, харин ондоо гуудта үлүү гарашоод дэг ушар үзэгдэдэг бай. Эгээл тиимэһээ хэблэл раха хэрэгые гуримтай болго гэһэн партиин ЦК-гэй тоол угаа ехэ удха шанар.

Ерэхэ жэлдэ абтаха газетэ, журналнуудые захилга олонхи маг, хото город болон хүдөө тагуудаар эртээнһээ эхид, эмхитэйгээр ябуулагда байна: хүн зон хэзээ хэзээхинһээ эдэбхитэй шударгуур, хэдэн олон хэһэг хэблэл али жэлэй болзороор за.

Бэшье зарим город, тосхота захил хүүлхэ хүдэлмэ хангалтагүйгөөр ябуулагна. Энээндэ Кяхтын, Заиг, Ахын аймагууд жэшээ оор байна. Тэндэ, мүн ошье нютагуудаар газетэ, налай аша туһые арад түнэ ойлгуулха оролдолго гарданагүй, захил абаха мтай хүсэд танилсуулна каталок, рекламашье хо. Тэрээнһээ боложо олохон мэ, гүүртэнүүдэй малшад тэнь. шухала газетэ, налнуудые захяадүй бай. Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 500 уу үрхэтэ айл бии аад, эй миил хоёр зуугаадынь жэлдэ абтаха хэблэл ад байна. Баргажанай агай Үрөөгэй сельсоведэй ериха, Шапеньково нютагай ажалшад мүнөө болозахил хэжэ эхилээдүй гэмэдээн ороо.

Газетэ, журналай гарамсаар н болгонгүй уншагшад хүргэхэ гээшэ хэлхеэ бооной хүдэлмэрилэгшэ почто зөөгшэдэй, хубаагэхэ даабаритай хүн бүй арюун уялга мүн. Теэд һан хэблэл, илангаяа нүүд уншагшадтаа саг хүрэдэггүй ушар зарим та тохёолдоно. Жэшээл, Мухаршэбэрэй «Эрдэм» совхозой, мүн Ленинэй, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудай малшадайнь захиһан олохон газетэ, журнал хэлхеэ холбооной гү, али колхозой конторонууд соо хэдэн хоногоор дарагдажа хэбтэһэн баримтанууд элирүүлэгдэжэ, хэмжээн абтаһан юм. Зарим эмхи зургаануудай, совхоз, болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө ажалшадай культурна эрилтэдэ хайхарамжагүйгөөр, албан хойрогоор хандаһанһаа иимэ дутагдалнуудай ушарһаниинь элитэ.

Хэлхеэ холбооной, «Союзпечатиин» хүдэлмэрилэгшэд олоной дунда хэблэл тараахын тула үүсхэл, эдэбхи ехээр гаргаха уялгатай. Хэдэн зуугаад газетэ, журналнуудһаа өөртөө хэрэгтэйе шэлэжэ захилгадань уншагшадта туһалха, ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулха, захил олоор хүүлхэ хүндэтэйшье, харюусалгатайшье зорилго эдээндэ даалгагдана. Гэхэ зуура Ториин, Закаменай, Бичурын, Заиграйн аймагуудай, тэрэшэлэн Улан-Удэ хотын хэлхеэ холбоонойхид, түбхын түрүүндэ «Союзпечатиин» түлөөлэгшэд энэ кампаниие ёһотой һайнаар эмхидхэнэгүй. Эдэнэй гол түшэг болохо олониитын этигэмжэтэдые эдэбхитэйгээр хүдэлгэжэ шаданагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Гансахан Улан-Удэдэмнай 500 холо гаран тиимэ этигэмжэтэд томилогдонхой. Теэд городой «Союзпечатиин» (начальнигынь нүхэр Петров) зүгһөө тэдэнэрые хүсэд хэрэглээгүй дээрэһээнь, ажалшадай дунда биратай юумэ хэгдээгүй байна. Газетэ, журналнуудай удха шанар болон үүргые улад зондо тайлбарилха хэрэгтэ партийна, профсоюзай, комсомолой эдэбхитэд, агитаторнууд хабаадуулагданагүй шахуу.

Мүнөө совет бүлэ бүхэниие газетэтэй, журналтай болгохо гэһэн ехэ зорилго табигдаа. Тиимын тула хэблэл тарааха асуудалда онсо анхарал хандуулагдаха ёһотой болоно.

Нүхэдүүд! 1959 ондо гараха газетэ, журнал захилгые түргэдхэе! Фабрика болон заводуудта, колхоз болон совхозуудта тусхай пунктнуудые нээжэ, олониитын этигэмжэтэд, эдэбхитэдые элсүүлжэ, хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигентнэрые олон янзын, һонин хэблэлээр хангая. Политическэ шухала удхатай энэ кампанида манай хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадалсаха ёһотой.

Хүндэтэ уншагшад! «Бурят үнэн» болон бусад газетэ, журналнуудые ерэхэ жэлдэ урда урдынхиһаа олоор захижа абыт. Орон доторхи, мүн уласхоорондын һониниие үдэр бүри дуулгахаһаа гадна, ажал хэрэгтэмнай айхабтар шухала, ашатай туһатай байхань мэдээжэ.

Айл бүхэниие газетэ, журналтай болгое!

Театрнуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, драматургнуудай, театральна шүүмжэлэгшэдэй Бүхэсоюзна конференцидэ

КПСС-эй Центральна Комитет Бүхэсоюзна театральна конференциин делегадуудые, тэдээнэээр дамжуулан советскэ театрын бүхы ажал-ябуулагшадые халуунаар амаршална.

Ажалшадые коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ советскэ театрын хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ үүргэтэй байһые коммунистическэ парти үндэрөөр сэгнэнэ. Социалистическэ искусствын ажал-ябуулагшад—драматургнууд, режиссернууд, актернууд ажалшан арадта коммунизмын үзэл суртал дэлгэрүүлнэ, коммунизм байгуулжа байгаа совет хүнэй оюун бодолой бүрилдэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Олонациональна манай театрын хүдэлмэрилэгшэд совет засагай тогтоһонһоо хойшо 40 жэлэй туршада хүнэй сэдьхэл зүрхэ хүдэлгэмэ гайхамшагта зүжэгүүдые олоор зохёогоо. Советскэ патриотизмые, партиин хэрэгтэ үнэн шүтэнги байлгые магтан дуулаһан тэдэ зүжэгүүдтэ социалистическэ обществын түрүү хүнүүдэй түхэл шарай уран хурсаар харуулагдаа.

Социалистическэ реализмын ёһо гуримые зүбөөр баримталдаг советскэ театральна искусство үргэн ниитэ ажалшадта ойлгосотой, арадай бодото искусство болонхой. Социализмын, эб найрамдалай, демократиин арюун һайхан үзэл сурталые үргэн ниитэ арадай дунда дэлгэрүүлжэ байдаг манай театр үргэн ниитэ арад зоной дунда ехэ хүндэтэй боложо, бүхы түрүү искусство хүгжөөлгэдэ ехэ үүргэ дүүргэдэг болоо.

Коммунистическэ партиин XXI съездын урда тээ бүхы совет арадай угаа ехэ политическэ, ажалай эдэбхи үүсхэл гаргажа, һүүлэй жэлнүүдэй туршада туйлаһан баатарлиг ажалайнгаа дүнгүүдые омогорхолтойгоор согсолжо, ерээдүйдэ хэхэ туйлай ехэ ажалаа хараалжа байха үедэнь театральна искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй урда шэнэ, туйлай ехэ, хүндэтэй зорилго табигдаад байна. Театральна искусствын хүдэлмэрилэгшэд ажабайдалда ушардаг бүхы түрүү юумэнүүдые, коммунизм тээшэ урагшаа дабшахадамнай туһалха бүхы юумэнүүдые искусствын хүсөөр гүнзэгыгөөр, уран хурсаар харуулха уялгатай. Манай саг үедэ боложо байһан туйлай ехэ событинуудые, һүүлэй жэлнүүдтэ болоһон асари ехэ хубилалтануудые, арюун һайхан үзэл бодолтой мүнөө үеын совет хүнэй түхэл шарайе искусствын зохёолнуудта үнэншэмэ зүбөөр харуулха гээшэ советскэ театрын хүдэлмэрилэгшэдэй хүндэтэ уялгань мүн болоно. Гэхэтэй хамта, искусствын хүдэлмэрилэгшэд коммунистическэ общество байгуулгада тойбо татадаг бүхы юумэнүүдые—хүнүүдэй гээгдэнги һанал бодолые, шэнэ юумые тоодоггүй, гансал өөрынгөө хара амиие харадаг, нютаг голойнхидойнгоо талые харадаг, өөрынгөө хуби хараһан үзэл бодол баримталдаг хүнүүдые шүүмжэлхэ уялгатай.

Драматургнуудай, режиссернуудай, актернуудай уран һайханайнь шадабари мэргэжэлые дээшэлүүлхэ, бэлиг шадабаритай залуушуулые хүмүүжүүлэн гаргаха гээшэ советскэ театральна искусствые саашадань хүгжөөхэ гол зорилгонуудай нэгэн болоно. Коммунизмын үзэл сурталые үнэншэмэ зүбөөр, уран хурсаар оломиллион ажалшадта харуулдагаараа советскэ театр хүсэтэй байна. Зүжэгүүдые табилгада шэнэ шэнэ арга методүүдые хэрэглэхэдээ социалистическэ реализмын гол ёһонуудые баримталха шухала. Театральна искусствын бүхы һалбаринуудта театрын ажал ябуулагшадай бэлиг шадабаря һайнаар харуулхадань социалистическэ реализмын арга метод тэдэнэртэ ехээр туһална. Манай орондо боложо байгаа агууехэ түүхэтэ хубилалтануудые, коммунизм байгуулагшадай баатарлиг хэрэгүүд болон илалтануудые харуулһан сэдьхэл хүдэлгэмэ, уран хурса шэнэ шэнэ зүжэгүүдые искусствын хүдэлмэрилэгшэд зохёохо бэзэ гэжэ совет арад хүлеэжэ байна.

Советскэ театрын ажал ябуулагшад урдаа табигдаһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлээд, арадтаа саашадаашье үнэн сэхээр алба хэхэ, социалистическэ түрүү культурые хүгжөөхэ бэзэ гэжэ найдажа байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

ХАЛЬМАГ ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЖЭ БАЙНА

ЭЛИСТА, октябриин 9. (ТАСС). Хальмагай автономно областиин автономно республика боложо хубилгагдаһантай дашарамдуулан, энэ оной октябриин 19-дэ Хальмагай АССР-эй Верховно Советтэ һунгалта болохонь.

Ажалшадай депутадуудай Хальмагай областной соведэй гүйсэдкомой шиидхэбэреэр баталагдаһан, республикын Верховно Советтэ һунгаха тухай саг зуурын дүримэй үндэһөөр һунгалта үнгэргэгдэхэ. Республикын Верховно Соведэй һунгагдатар, Министрнүүдэй Соведэй байгуулагдатар республикын газар дээрэхи ажахын, соёл культурын хүдэлмэриие хүтэлбэрилхэ хэрэг Ажалшадай депутадуудай Хальмагай областной соведэй гүйсэдкомдо даалгагдаа.

Һунгалта тухай саг зуурын дүримэй ёһоор республика дотор һунгуулиин округууд, участогууд байгуулагданхай. Түбэй, окружной болон участково һунгуулиин комиссинуудай состав баталагдаа. Хүн зоной бүгэдын хаража уншахын тула һунгалшадай список табигдажа, үлгэгдөө. Депутадта кандидадуудые дэбжүүлхэ, тэдэниие регистрацилха хэрэг дүүрөө.

Хальмагай ажалшад һунгалтын урда тээхи суглаануудта өөрынгөө эрхим хүбүүд, басагад — малшад болон таряашадые, загаһашад болон ажахын хүтэлбэрилэгшэдые, врачууд болон багшанарые, партийна, советскэ хүдэлмэрилэгшэдые, элдэб үндэһэ яһатанда хабаатай хүнүүдые, коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдые депутадта кандидат болгон дэбжүүлнэ.

Каспиин далайда загаһашалдаг алдарта П. Зубков, хэлэ бэшэг шэнжэлдэг, шүлэг зохёодог поэт А. Сусеев, Сарпинска районой Садовско дунда һургуулиин багша, РСФСР-эй габьяата багша П. Секотова, Советскэ Союзай Герой, мүнөө тусхай тушаалһаа гараһан генерал-полковник О. И. Городовиков арадай кандидадуудай дунда бии.

Ажалай, политическэ айхабтар ехэ дэбжэлтын оршон байдалда Хальмагай АССР-эй Верховно Советтэ һунгаха һунгалта бэлэдхэгдэжэ байна. Энэ һунгалтаяа, мүн Агуу Октябриин һайндэрые болон КПСС-эй ээлжээтэ бэшэ XXI съездые угтуулан, Хальмагай ажалшад социалистическэ мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрүүлнэ, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялгануудые абана.

Республикын хонишодой зүблөөн

Бурядай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо нүхэр А. В. Желтый «Республикын колхоз, совхозуудта хонин ажал хүгжөөхэ талаар 1958 оной хүдэлмэриин дүн ба саашанхи зорилгонууд тухай» элидхэл хэбэ.

— Бүхы совет орон дотор, тэрэ тоодо манай республикада ажалай болон политическэ дэбжэлтын оршон байдалда хаа хаанагүй социалистическэ мүрысөөн үдэр бүри үргэдэнэ. Городуудай, хүдөө нютагуудаймнай ажалша хүнүүд түрэл Коммунистическэ партиингаа ээлжээтэбэшэ XXI съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө ехэ бэлэдхэл хэнэ. Сэдьхэл, зүрхэ хүдэлгэмэ энэ үедэ бидэнэр, республикын хонишодой зүблөөндэ хабаадагшад, үнгэрһэн 9 һарын туршада хэһэн ажалайнгаа дүн согсолон гаргажа, саашадаа юу хэхэеэ зүбшэн хэлсэжэ байнабди,—гэжэ элидхэлшэ нүхэр Желтый тэмдэглэбэ.

Үнгэрһэн үе соо хонин һүрэгые хүгжөөжэ, ашаг олзыень дээшэлүүлгээр зарим тэды амжалта туйлагдаа гээшэ. Тиигэжэ республика дотор нооһо абалга нёдондонойхиһоо 459 тонноор ехэдхэгдээд, хамтадаа 2947 тоннодо хүргэгдэбэ. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 116 килограмм нооһон хүртэнэ гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 18 килограммаар нэмээгдээ. Мүн 1957 онойхиһоо 715 тонноор ехэ нооһон гүрэндэ худалдагдаба. Гадна нарин, нарибтар нооһон һураггүй ехээр абтадаг болоо бшуу.

Гэхэтэй хамта үнгэрһэн үе соо зарим тэды амжалта туйлагдаашье һаа, хонин ажал хүгжөөлгөөр алдуу, дутагдалнууд, хэрэглэгдээгүй арга боломжонууд олон байгаа гэжэ һонирхолтой жэшээ дээрэ элидхэлшэ харуулба. Мүн республикын хонишодой саашадаа ямар ажал хэхэ байһан тухайнь элидхэл соо тодорхойгоор заагдаа.

Удаань элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн эхилбэ. Түрүүлэн «Эрдэм» совхозой главна зоотехник нүхэр **Тугаринов** үгэ абажа, хонин һүрэгөө олошоруулжа, үүлтэрыень һайжаруулжа байһан тухайгаа тогтожо хэлэбэ. 100 хонин бүриһөө 140 хурьга түлжүүлэн абаха уялгатай аад, мүнөө 106 хурьга абаад байна, хонид үшөө хэнзэлхэ.

— Хонидоо олошоруулхын зорилгоор абаһан уялгаяа дүүргэжэ, хонин бүриһөө 3—3,5 килограмм нооһо хайшалхабди,—гээд нүхэр Тугаринов үгэеэ дүүргэбэ.

Мухаршэбэрэй аймагай «Ошон» колхозой зоотехник нүхэр **Б. Мижитов** үгэ абаба. Хурьгадайнгаа 90 процентые үбэл абанабди. Тиимэһээ хурьгаднай халтад гэхэдэ үбшэлхэ, муудахагүй, бэе һайтай өөдэргэн байдаг гэжэ тэрэ хэлээ. Хонишоднай хаг шорой багатай, сэбэр, шанартай нооһо тушааха гэжэ оролдодог. Колхоздо ветеринарна мэргэжэлтэд дуталдана, зоотехнигшье хэрэгтэй. Энээн тушаа республикын Хүдөө ажахын министерство анхаралаа табиха ёһотой гэжэ нүхэр Мижитов хэлэбэ.

Зэдын аймагай Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Ц. Эрдынеев**, Мухаршэбэрэй «Үнэн» колхозой ахалагша хонишон **Б. Хандажапова**, Иволгын «Улаан Оронго» колхозой ахалагша хонишон нүхэр **Бимбаев**, Яруунын «Улаан Ярууна» колхозой ахалагша хонишон **З. Будаев** гэгшэд ажал хүдэлмэри, дүй дүршэл тухайгаа зүблөөндэ хабаадагшадта һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө.

Бичурын, «Победа» колхозой зоотехник **Т. Чекин**, Курумканай Калининай нэрэмжэтэ колхозой хонишон **З. Ширеторова**, Тарбагатайн «Советская Россия» колхозой ахалагша хонишон **И. Чернов**, Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Н. Агафонов** гэгшэд хонидоо олошоруулха, һайн шанартай нооһо ехээр абаха уялгаяа бодото дээрэнь бэелүүлхэбди гэжэ мэдүүлээ.

Мухаршэбэрэй аймагай «Үнэн» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Ц. Семенов** мал ажалые, илангаяа хонин һүрэгөө түргөөр хүгжөөхэ зорилго табяад, тэрэнээ бэелүүлжэ байһанаа тодорхойгоор харуулаа.

Түнхэнэй аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түлөөлэгшэ нүхэр **Демин**, Бичурын Кировэй нэрэмжэтэ колхозой ветфельдшер нүхэр **Будаев**, «Эрдэм» совхозой хонишон **С. Цыбиков**, Байкало-Кударын Ждановай нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон **Г. Падерин**, Иволгын «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр **Баярбилектуев**, Заиграйн «Красный Опытник» колхозой ахалагша хонишон нүхэр **Пыкин** гэгшэд хони харууһалха дүршэл тухайгаа хөөрэбэ.

Борьёогой совхозой эрхим хонишон нүхэр **Дабаев**, Бичурын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон **Н. Асеев**, Кабанскын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонишон нүхэр **Миронова** гэгшэд түрэл партиингаа XXI съездые ажалай бэлэгээр угтажа, социалистическэ уялгаяа дүүргэхэбди гэжэ хэлэбэ. Улан-Удын үрэжүүлгын станциин ветврач нүхэр **Приемышев** үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри тусхай шэглэлтэйгээр ябуулха, искусственна үрэжүүлгэ үргэнөөр хэрэглэхэ гээшын ехэ удха шанартай байһаниие онсолон тэмдэглээ.

Октябриин 11-нэй заседани дээрэ Хүдөө ажахын министерствын главна зоотехник нүхэр **Ильин**, Сибириин научна-шэнжэлхы институдай хонин ажахын таһагай научна сотрудник нүхэр **Крымский**, Сэлэнгын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон нүхэр **Цыренова**, КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **Дубровский** болон бусад үгэ хэлээ. Суглаанай эсэстэ республикын хонин ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэдые уряалһан Хандалга баталагдан абтаа.

Удаань хони үсхэбэрилгээр, нооһо хайшалалгаар республикын аймаг, колхоз, совхозуудай хоорондо дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй үнгэрһэн 9 һарын дүнгээр түрүү һуури эзэлэгшэдтэ КПСС-эй обкомой, Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан туг баталгаадаба. Тэрэшэлэн БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар, үнэтэ бэлэгүүдээр түрүү хонишод шагнагдаһан байна.

Тус суглаан тушаа дэлгэрэнгыгээр газетын удаадахи номерто толилогдохо.

Республикын түрүү хонишодой зүблөөн. Зураг дээрэ: заседаниин зал соо. Трибуна дээрэ БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо А. В. Желтый элидхэл хэжэ байна.

А. Мантаевай фото.

Ази, Африкын оронуудай уранзохёолшодой конференци

…КЕНТ, октябриин 10. …. Ази, Африкын оронуудай …зохёолшодой конференци дээрэ …эр, мүн мүнөөдэр комиссинууд …дэлжэ үргэлжэлөө.

Африкын оронуудай уран…шодой хани барисаае саа…бэхижүүлхэ асуудалые зүб…лсэхэ комиссиин заседанида …ренцидэ хабаадагшадай олон…һэлсаа.

…Африкын уран зохёолшодой …е һайжаруулха саг үргэл…митет байгуулха тухай Ин…… делегат Прамудья Анант …гшын оруулһан дурадхалые …ренцидэ хабаадагшад булта …агаа. Ганын түлөөлэгшэ Бан…нот гэгшын дурадхаһанай …хоёр түбиин литературын …лнуудаар журнал гаргаха …байна.

…Африкын уран зохёолшодой …зохёолнуудай түлөө уласхоо…… шангуудые байгуулха шу…жэ Бирмын делегат У Та …дурадхаа.

…дай уран зохёолшо Эми Сяо …хэлэһэн үгые хүнүүд ехээр …шагнаа. Элдэб оронуудай …олшодой бэе бэетэйгээ …гээшэ угаа ехэ удха шанар… гэжэ тэрэ заагаа. Алишье …Хитадта уран зохёолшо…жэ байгаа һаань бидэнэр …сахабди гэжэ Эми Сяо мэ… Ази, Африкын уран зохёол…омуудые дэлхэйн ороной …энүүд дээрэ оршуулха шухала байна гэжэ Хитадай делегат тэмдэглээ.

Союзна, автономно республикануудай литература, искусствын декадуудай Советскэ Союзда ямараар үнгэргэгдэдэг тухай Грузиин уранзохёолшо И. Абашидзе хөөрэжэ үгөө. Национальна культурануудай, литературануудай ажал ябуулагшадые иимэ аргаар уулзуулхада уранзохёолшодой мэргэжэлээ дээшэлүүлхэдэнь, ехээр туһалдаг байна.

Ази, Африкын оронуудта драматургиие хүгжөөхэ тушаа асуудал зүбшэн хэлсэхэ комиссиин заседанинуудта элдэб асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Ганын делегат Эфуа Теодора Сатерлэнд, Сомалиин уран зохёолшо Сембек Усман, мүн бусад үгэ хэлэхэ зуураа Зүүн зүгэй оронуудтахи национальна театрнуудай бодото арадай байһан тухай заагаа. Эдэ оронуудтахи театрнуудай үүргые дээшэлүүлхэ шухала гэжэ тэдэнэр мэдүүлээ.

Литературада эхэнэрнүүдэй ехэ туһа нэмэри хэжэ байһан тухай асуудалые комиссиин заседани дээрэ зүбшэн хэлсэхэ үедэ уран зохёолшо Дюбуа үгэ хэлээ.

Хүүгэдэй литературын асуудалнуудые, радио, кино, театрнуудые литературатай нягта холбоотой болгохо тушаа асуудалнуудые зүбшэн хэлсэһэн комиссинуудай заседанинуудта олон хүн үгэ хэлээ. Конференци үргэлжэлһөөр.

СЭЛЭНГЫН СОВХОЗ ЮУНДЭ ГЭЭГДЭНЭБ?

Сэлэнгын хониной совхоз байгуулагдаһаар удахагүй хоёр жэл болохонь. Теэд совхозой хүдэлмэридэ биратай хубилалта болоогүй, урдынхяараал гээгдэжэ байна.

Энэ юун дээрэһээ болоноб, яахадаа нютагайнгаа ехэ арга боломжонуудые хэрэглэжэ шаданагүйб, гээгдэлһээ гарахын тула юу хэхэ хэрэгтэйб гэжэ хараад үзээ.

УЯЛГАНЬ ЕХЭ, АЖАЛЫНЬ АХИР

Уялга абаха, түсэб зохёохо, хэмжээ-ябуулга хараалха талаар дутуутай гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдые зэмэлхын аргагүй. Тэдэнэр үгэ хэлээрээ юушье бүтээхэ, юушье туйлаха хэбэртэй аад, харин ажал хэрэгээрээ ахир муу байһаар.

Энэнь 1958 ондо абаһан социалистическэ уялгануудай дүүргэлтэ дээрэһээ элирнэ. Совхозойхид ажахынгаа гол һалбари—хонин ажалые хурданаар хүгжөөхэ ехэ зорилго урдаа табяа һэн. Энэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 150 хурьга абаха, хонидойнгоо тоое олошоруулха, хонин бүриһөө 3 килограмм ноохо хайшалха гэжэ шиидэһэн байгаа.

«Одоол иихэдээ ноёднай хонин ажал тээшээ эрьехэнь ха» гэжэ хонишод этигээ бэлэй. Теэд уялга абаха үедөө бага зэргэ шууяад лэ, уданшьегүй тэрэнээ мартажархёо.

9 һарын үнгэрөөд байхада хонидойнь тоо 8 мянган толгойгоор дутажа, хурьга абаха уялгань дүшөөд процент болоод зогсошоо. Ноохо абалгаар уялгаяа дүүргээгүй.

Бодо малайнгаа тоое олошоруулха, һү шэмыень бүри ехэ болгохын тула бэелүүлмээр уялгануудынь баһал хиидэ үлэжэ байна. Үнеэн бүриһөө 2200 килограмм һү һааха ёһотой аад, 9 һарын дүнгөөр тэрэнээ арайхан хахадлажа байнхай. Сентябрь һарада нёдондоной энэ үеынхиһөө 20 гара мянган литр һүн багаар һаагдаа.

Зунай, намарай һаранuудта үнеэдһээ һү ехээр һааха оролдолго гаргагдаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Һаамхай үнеэдынь мүнөө хүрэтэр ямаршье нэмэлтэ тэжээл абангүй, бэлшээридэ ябаһан зандаа.

Һү һааха уялгаяа хэзээ дүүргэхэ юм та? гэжэ совхозой хүтэлбэрилэгшэдһээ асуухада, уг маг гээд, дуулахашье дурагүй һуудаг.

Эмхидхэлэй хүдэлмэриин һуладаһан дээрэһээ, ондоошье уялгануудынь муугаар дүүргэгдэнэ. Илангаяа малай байра, малшадай гэр бариха уялганууд бухыдөө тооной саарһан дээрэ үлэшоо.

Социалистическэ мүрысөөнэй дүн һарадаа нэгэ дахин согсологдодогшье һаа, тэрэнние дахуулан ойлгууламжын, эмхидхэлэй хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Түрүүшүүлые харуулха самбартань нэгэшье хүнэй нэрэ, фото зураг байхагүй. Дамжуулгын Улаан туг, вымпелнүүд үни холын орхигдошонхой. КПСС-эй XXI съездын урда тээхи мүрысөөнэй мүнөө хаа хаанагүй дэлгэржэ байхада, ажалшадые тодорхой зорилгодо уряалһан нэгэшье лозунг энэ совхозой һуурин тосхонуудта байхагүй. Агитаторнууд һунгуулиһаа хойшо ажалшадай дунда политическэ хүдэлмэри ябуулаагүй гэхэдэ болохо. Эдэ бүгэдэнһөө боложо, олон хүн совхозой ажалда хабаадаагүй, архидаха, ажалай журам эбдэхэ ушар олон үзэгдэнэ.

МАЛАА ТЭЖЭЭЛЭЭР ГҮЙСЭД ХАНГАНАГҮЙ

Адууһа малаа үбһэ тэжээлээр гүйсэд хангаха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ арга боломжоор совхоз баян. Совхозой эдэлдэг газарынь аяар 77 мянган гектар болоно. Тэрэнэй 10 мянган гектарыень таряалан, 8 мянгыень сабшалан эзэлдэг. Бэлшээриинь газарай үбэлдөө саһаар бага байдаг тула, малаа түхэреэн жэл бэлшээхэдэ угаа зохид. Мүн сабшалангай хахадһаа ехэнь уһалагдамаар юм.

Совхоз тогтохоһоо хойшо бүхы таряалан дээрээ тэжээлэй ургамалнуудые таридаг болонхой. Гүрэндэ ороохо таряа тушааха даабари, түсэб байхагүй. Таряалан сабшалан хоёрһоо малаа тэжээлээр хангаха аргатай байгаад, тэрэнээ хэрэглэжэ шададаггүйнь гэмшэлтэй.

Таряалан, сабшалангаа оролдосотойгоор уһалаагүй, үтэгжүүлээгүй дээрэһээнь, зүб севооборотгой болоогүй, һайн шанартай пар бэлдэдэггүй дээрэһээнь, жэлһээ жэлдэ биратай ургаса абтанагүй. Нютагайнгаа эрхэ байдалые хараадаа абажа, тэжээлэй ямар ургамалнуудые тарихада һайн бэ гэжэ зүбөөр шэлэн олоодүй байһаар.

Тиигээд бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ уялгань энэ жэлдэ оройдоо 15 процент, силос даралгаар 20 процент дүүргэгдээ. Һолоомо, зелёнкын биратайгаар гараагүйшье һаань, тэдэнээ мүнөө хүрэтэр хүсэд суглуулаагүй, поли дээрээ хэбтүүлһээр.

Ган гасуур жэлдэ газараа һайса уһалбал, һайн ургаса абаха байгаа. Үнэндөө юун болооб гэхэдэ, энэ жэл мянгаад гектар сабшалангынь бүри уһалагдаагүй, 2 мянга гаран гектарынь орой нэгэ уһалагдаад орхигдошоо. Гурбан удаа уһалагдаһан нэгэшье гектар сабшалан байхагүй. Уһалалга хуушанайхяараал хэгдээд, сабшалан руугаа уһан хэлхыгээр табигдажа, хотогор газартань удаан тогтоод, үбһэ ногоониинь хосордог, тэрэ газар ошоторoo намаг болошодог. Уһалалга хэхынгээ хажуугаар, наг шэбхэ, мүн ондоошье үтэгжүүлгэ сабшалан дээрэнь гаргагданагүй. Малай олохон байрануудай шэбхэнь мүнөө болотор малтагдаагүй, сабшалан дээрэ гаргагдаагүй байһаар.

Элһэлиг хүрьһэтэй эндэхи газарта хара таряа тарибал, һайн ургаса үгэхэнь мэдээжэ. Тиигэбэшье совхозой хүтэлбэрилэгшэд тэрээндэ анхаралаа табингүй, гол түлэб овёс тариһан байна. Ургаса хураалгын үедэ тоог дээрэхи хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ, 2-дохи фермэ хэдэн зуун центнер таряагаа гутаажархёо.

ҮҮЛТЭР ҺАЙЖАРУУЛХА ХҮДЭЛМЭРИДЭ АНХАРАЛ ТАБИГДАНАГҮЙ

Малай үүлтэр һайжаруулхын тула оролдохо гээ һаа, һаад хэхэ юумэн эндэ байхагүй. Һайн үүлтэрэй үнеэд, хонидшье бии. Теэд тэрэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Илангаяа бодо малай үүлтэр һайжаруулха хэрэг ехэхэн гээгдэлдэ оронхой. Совхозой гүүртэнүүдтэ үнеэдые искусственна аргаар урэжүүлгэ мүнөө хүрэтэр тоогдоногүй. Олон ушарта бухануудынь үнеэдтээ суг бэлшэжэ ябадаг юм. Үнеэдэй хэзээ бухада ороһон, тугаллаһаниинь хүсэд тэмдэглэгдэнэгүй. Бодо малые үүлтэрэйнь талаар, наһаарнь, жэжэ малые — эрэ эмээрнь илгаха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Тэрээнһээ боложо бэеэ хүсөөгүй, жэжэ малай түрэхэ ушар үзэгдэнэ. Эхэ мал олоороо һубайрна. Энэ жэлдэ 100 үнеэн бүриһөө миил 64 тугал абтаад байна. 2-дохи фермын һайн үүлтэрэй тугалнууд зундаа, намартаа ханамжагүйгөөр харууһалагдаад, түлжэхын орондо үбэлэйнгөө тамирые алдаа.

Харууһа, тэжээл өөдэгүйгөөр эмхидхэгдээд, совхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй зүгһөө хиналта муугаар табигдаад, нилээд олон малынь гарзална. Энэ жэлэй туршада 275 бодо мал, 3676 хони, хурьга үхэһэн байна.

ШИИДХЭБЭРИ ПРИКАЗ ХОЁРТОО ШҮТЭНЭ

Совхозой ажал хүдэлмэриие һайжаруулха тухай обоо хүбөө саарһан бэшэгдэдэг, үдэр бүри гэхээр директорэй приказ, байд гээд лэ партийна, профсоюзна суглаануудай тогтоолнууд гаража байдаг. Теэд тэдэ приказ, шиидхэбэриин һүүлээр дутагдалнуудынь усадхагдадаггүй, харин үдэр ерэхэ тудам гүнзэгыржэ байнхай.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд хүдэлмэришэдэй дунда саг үргэлжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха, фермэнүүдэй эрхилэгшэдтэ тодорхой туһаламжа үзүүлхын орондо, өөһэдынгөө уялгые приказ, шиидхэбэри гаргалгаар хизаарлана. Жэшээлхэдэ, үнеэдэй һү шэмые дээшэлүүлхэ тухайда арбан хоног бүри шахуу захиралта, заһяа гаргагдажа байдаг. Теэд эмхидхэлэй хүдэлмэриин муугаар ябуулагдаһан дээрэһээ ямаршье хубилалта болоногүй, үдэр, һара бүри һүнэй һаам доошоол ороно.

Совхозой директор нүхэр Ибрагимов, главна зоотехник нүхэр Третьяков, главна ветврач нүхэр Евладов гэгшэд фермэ дээгүүрээ хонон, үнжэн ябаха, тэндэхи ажал хүдэлмэритэй һайса танилсаад, дутуу дундануудыень усадхаха хэрэгтэнь фермые эрхилэгшэдтэ туһалха, ажалшадые суглуулжа хөөрэлдэхэ, политическэ асуудалаар элидхэл хэхэ ёһотой аад, орой тиигэдэггүй байна. Тэдэнэр урдынхяараа гүүртэ, отара, бригада дээгүүр ябууд «шудараад», фермын эрхилэгшэдтэ юрэнхы заабари, захяа үгөөд үнгэршэдэг. Хэрбээ урдын МТС-тэ хүдэлдэг зангаа орхижо, эзэн мэтээр ажаллаагүй һаа, саашадаа амжалта туйлахань бэрхэтэй.

Фермын эрхилэгшэдые, ахалагша хонишод, ахалагша үхэршэдые совхозой хүтэлбэрилхы ажалда һургаха, мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ гэжэ ямаршье һэдэлгэ совхозой дирекци, партком, тэрэшэлэн профсоюзай комитедэй зүгһөө гаргагданагүй. Эдэ кадрнуудаа хүмүүжүүлхэ, һургаха гэжэ оролдохын орондо, халтад гэбэл һэлгэхые хүсэдэг. Совхозой тогтоһонһоо хойшо жэл хахадай туршада 1-дэхи фермын эрхилэгшээр табадахи хүниинь хүдэлжэ байна.

—Фермые эрхилэгшэд муугаар хүдэлнэ, тэдэниие һэлгэхэ хэрэгтэй, —гэһэн үгэ директор нүхэр Ибрагимовай аманһаа халтад гэхэдээл гарадаг байха. Теэд тэдээндэ ямар туһаламжа хэрэгтэйб гэжэ директорэй шэбшэдэггүйнь буруу.

Парткомой секретарь нүхэр Башинов суглаа хэхэ, шиидхэбэри гаргуулхадаа бэрхэ аад, партийно-эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри тодорхойгоор ударидаха хэрэгтэ «минии уялга бэшэ» гэһэншүүгээр хандадаг. Фермынгээ партбюрогой секретарьнуудта биратай туһа хүргэдэггүй. «Совхоздо хэн һайн агитатор бииб?» гэжэ асуугаа һаа, нүхэр Башинов харюусахагүй. Һая болотор колхозой гэшүүд байһан аад, мүнөө хүдэлмэришэн ангиин зэргэдэ жагсаһан хүнүүдые зүб мүрөөр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдоогүй дээрэһээнь, элдэб таарахагүй ябадал гарана: зарим хүн бууса шадарайнгаа ажахые үргэдхөөд, олон мал бариад, хүнгэн ажал бэдэрээд һуудаг ушар бии байна.

АЙМАГАЙ ЗУРГААНУУД ЯМАР ТУҺА ХҮРГӨӨБ

КПСС-эй Сэлэнгын айкомой бюрогой, пленумэй тогтоол, шиидхэбэринүүд соо совхозой хүдэлмэри тухай багаар бэшээтэй гэхын аргагүй байха. Һүүлэй гурба һарын туршада совхозой хүтэлбэри тухай партиин айкомой бюрогой хоёр тогтоол гараһан, айкомой пленум дээрэ нэгэ дахин хэлсэгдэһэн байгаа. Теэд тэрээнһээ гараһан үрэнь бага. Айкомойхидшье тогтоол, шиидхэбэридээ ехээр шүтэдэг, тогтоол абтаал һаа—юумэн зүндөө бүтэшэдэг шэнгеэр һанадаг.

Тиимэһээ айкомойхид тогтоол абаһанайнгаа һүүлээр, тэрэнэй дүүргэлтые хинадаг шалгадаггүй, дутагдал усадхахын тула байра дээрэнь ошожо хэмжээ абадаггүй байна. Тээсгэн, сентябриин 25-да айкомой бюро дээрэ совхозой 2-дохи фермын эрхилэгшын тоосоое соносоод, ехэ тогтоол гаргаһан байгаа. Теэд тэрэнь дүүргэхэ хүндөө хахад һара соо эльгээгдээгүй, бэшэгдэһэн нэгэшье пунктнь дүүргэгдээгүй байһаар. Мүн тэндэхи партийно-политическэ хүдэлмэри һайжаруулха тухай партиин айкомой июль һарада гаргаһан тогтоол мүнөө хүрэтэр дүүргэгдээгүй байшоо.

Иимэ туһаламжаһаа ямар үрэ гарахаб?

Тэрэшэлэн совхозой хүтэлбэрилхы кадрые зүбөөр шэлэн олохо, тэдэниие һургаха хэрэгтэ партиин айком ханамжагүйгөөр хандана гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэшээлхэдэ, жэлһээ үлүү саг соо директор байгаад, совхозой хүдэлмэриие биратайгаар хүтэлбэрилжэ шадаагүй нүхэр Башиновые директорэй тушаалһаа тон зүб болюулһан юм. Тиигэбэшье энэ нүхэрэй эдэбхи үүсхэл багатайгаар, аали нобшоор хүдэлдэгые мэдэжэ байгаад, партиин айком тэрээниие совхозой партийна комитедэй секретарь болгожо баталһан байна. Мүнөө болоходо нүхэр Башинов совхозой зуу гаран коммунистнуудтай партийна организациие хангалтагүйгөөр хүтэлбэрилнэ, партийно-эмхидхэлэй, партийно-политическэ хүдэлмэри һайнаар эмхидхэнэгүй. Комсомол залуушуулай, ажалай түрүүшүүлэй дундаһаа эрхимүүдынь партиин зэргэдэ абтанагүй; профсоюзай, комсомолой организацинууд баһал биратай юумэ хэхэеэ болишонхой. Нүхэр Башиновай иимэ хангалтагүй хүдэлмэриие партиин айком хэды болотор тэсэхэ юм?

Совхозой хүдэлмэриие аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитет, тэрэнэй хүдөө ажахын инспекци ёһотой һайнаар удариданагүй, энэ тэрэ мэдээ, тоонуудые эрихэһээ ондоо юумэ хэнэгүй.

Республикын Хүдөө ажахын министерство совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй табиһан эрилтэнүүдтэ хайхарамжагүйгөөр хандана. Совхозой фермэнүүдые электрын хүсөөр хангаха асуудал үниһөө хойшо шиидхэгдэнэгүй. Ушар иимэһээ совхозой фермэ дээрэхи хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй. Зоотехнигууд болон механигууд дутуу байһаар.

Совхозой хүтэлбэрилэгшэд ажал хүдэлмэреэ һайжаруулха тухайда бодожо үзэхэ, яаралтай хэмжээ абаха, энээндэнь аймагай зургаанууд, Хүдөө ажахын министерство тодорхой туһа хүргэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Б. ГЫЛЫКОВ, манай тусхай корреспондент.

Техникэтэй болоһонойнгоо ашаар

Тарбагатайн аймагай «Рассвет» колхоз ороохо таряагаа хуряажа үни дүүргээ. Тиигэбэшье хээрэ газаа трактор, машинын дуун үшөөл замханагүй. Малай байрада һолоомо, зелёнко зөөхэ хүдэлмэри үргэлжэлһөөр.

—Колхозоймнай техникэ миин байнагүй. Хэрэглэжэ болохоор газарта булад морёо табинабди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ Влас Иванович Родионов хүхюутэйгээр хөөрэнэ.

Трактор, машинануудаа зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар, энэ колхозой механизаторнууд нёдондо жэлэйхитэй адли ургасаяа энэ жэлдэ хоёр дахин түргэнөөр хуряажа абаа. Тракторнуудынь һолоомо хэршэхэ, модо зөөхэ хүдэлмэридэ табигдаха, зариманиинь заһабарилагдажа эхилхэ юм.

В. Жаркой.

Коммунистическэ партиин, Совет гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагша

(С. Г. Шаумянай түрэһөөр 80 жэлэй ойдо)

Харин империалистнуудай харата аашые манай арад үнинэй мэдэдэг болоо юм. 1918 ондо Англиин эзэрхэг түримхэйнэр Бакугай 26 комиссарнарые, тэдэнэй тоодо Коммунистическэ партиин, Совет гүрэнэй гайхамшагта ажал-ябуулагша Степан Георгиевич Шаумяниие буудажа алаа һэн.

Шаумян 1878 оной октябриин 13-да Тифлис хотодо түрэһэн байгаа. Тэрээнһээнь хойшо аяар 80 жэл үнгэрөө. Теэд революциин аша туһада Степан Шаумянай хэһэн ажал хэрэгые совет хүнүүд мартадаггүй юм.

1900 ондо С. Г. Шаумян Россин социал-демократическа хүдэлмэришэнэй партида орожо, ажалшадые капитализмын дарлалтаһаа сүлөөлхын түлөө, коммунизмын түлөө тэмсэлдэ бүхы наһаяа зорюулһан юм.

1902 ондо «Армянска социал-демокрадуудай союз» Степан Шаумянай хабаадалгатайгаар Тифлистэ түрүүшынхеэ эмхидхэгдээ һэн. Энэ союзай байгуулагдаһые, хэблэһэн «Манифестыень» Ленин һайшаажа, «Искра» газетэдэ статья бэшэһэн байгаа.

1903 оной хабар С. Г. Шаумян Женевэдэ Ленинтэй уулзажа танилсаһан юм. Тэрээнһээ хойшо Ленин Шаумян хоёр ходо бэшэг бэшэлсэдэг болоһон байгаа. Шаумянай ёһотой пролетарска революционер боложо хүмүүжэлгэдэ Ленин ехэ туһалаа. Шаумян Женевэдэ байхадаа армян, грузин хэлэн дээрэ марксистска номуудые хэблэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Энэ хүдэлмэринь Ленинэй хүтэлбэреэр ябуулагдадаг байба. Маркс, Энгельс, Ленинэй хэдэ хэдэн зохёолнуудые, партиин шухала шухала документнүүдые, тэрэ тоодо «Коммунистическэ партиин манифест», РСДРП-гэй II съездын шиидхэбэринүүдые Шаумян өөрөө армян хэлэн дээрэ оршуулһан байна.

С. Г. Шаумян 1904 ондо Тифлистээ бусажа ерээд, И. В. Сталин, С. Спандарян, В. Кнуньянц болон бусад хэдэн нүхэдтээ хамта Закавказиин партийна эмхинүүдые хүтэлбэрилһэн, армян хэлэн дээрэ марксистска хэблэл байгуулһан юм.

С. Г. Шаумян ородой түрүүшын революциин үедэ революци тухай Ленинэй һургаалые хамгаалжа, меньшевигүүдэй, дашнагуудай, мүн бусад дайсадай урдаһаа шанга тэмсэл эмхидхэһэн, Закавказиин ажалшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри эсэшэ сусашагүй ябуулһан байгаа. С. Г. Шаумян

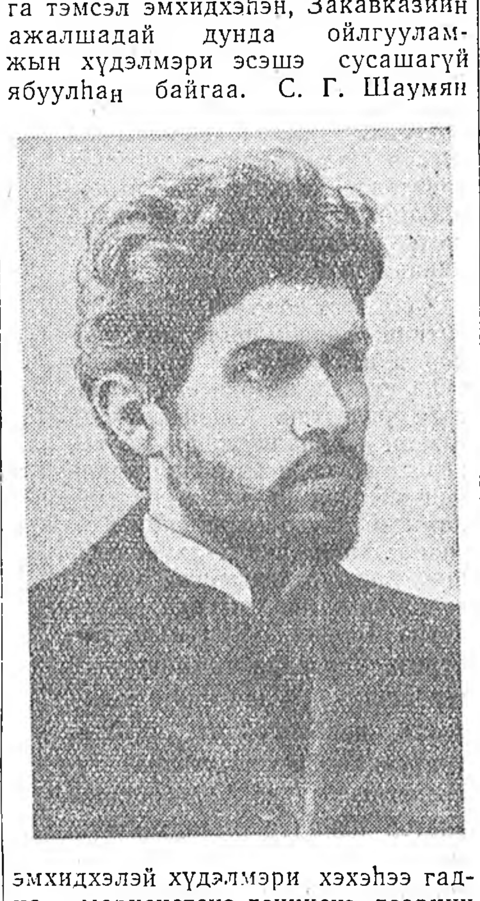

эмхидхэлэй хүдэлмэри хэхэһээ гадна, марксистско-ленинскэ теориин асуудалнуудаар хэдэ хэдэн зохёол бэшэнхэй. Тэдэнэйнь тоодо «Мүнөөнэй европейскэ обществын ангинууд», «Национальна асуудал ба социал-демократи» гэхэ мэтэ оролсоно. Эдэ зохёолнууд соогоо марксизм-ленинизмын һургаалые олониитэ ажалшадай дунда дэлгэрүүлдэг, тус һургаалые олон тоото дайсадай добтолгоһоо хамгаалдаг байгаа.

Шаумян партиин IV, V съездүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бүхы асуудалнуудаар Ленинэй хараа шугамые сэхэ шууд баримталдаг байгаа. Табадахи съездын һүүлээр Баку эльгээгдээд, тэндэхи партийна организациин хүдэлмэриие хүтэлбэрилөө. Столыпинска мүрдэлгын шэрүүн шанга үедэ С. Г. Шаумян ликвидаторнуудта, троцкистнуудта эсэргүүсэн тэмсэжэ, партийна байгуулалтын асуудалнуудаар Ленинэй үгэһэн заабаринуудые хамгаалдаг һэн.

Революционно тэмсэл дахин дэбжэхэ гэжэ Шаумян батаар найдаад байгаа. «Хүдэлмэреэ хэхэдэмнай айхабтар бэрхэ болонхой... үрма зоригоо хухарнагүй... Ерээдүйдэ этигэдэг, өөһэды... хэрэгтэ дурладаг ушарнай... рагдашагүй ехэ эршэ хүсэ ... олгоно»,—гэжэ Шаумян бэш... байна.

1911 ондо Астрахань худар... лэгдөөд, тэндэхи социал-демо... тическа хүдэлмэришэдэй дунда... волюционно хүдэлмэри ябу... байна.

1914 ондо сүлэлгэһөө бусаад... кугай партийна организацине... ридаһан, нефтишэдэй ниитэ ... гаае хүтэлбэрилһэн юм.

Саада жэлынь баһа арест... лагдажа, Саратов хотодо сул... һэн байна. Февральска револю... үедэ С. Г. Шаумян А. Джапа... зетай, М. Азизбеков, И. Фиол... А. Микоянтай хамта социалис... скэ революциин илахын түлөө, ... жуазин, эсер-меньшевигүүдэй ... сагта эсэргүүсэн тэмсэһэн бай...

Партиин зургаадахи съезд ... С. Г. Шаумян ЦК-гэй гэшүүн... гогдон һунгагдаад, Петрогр... болоһон ЦК-гэй хэдэ хэдэн ... лөөнүүдтэ хабаадалсаа. 1917 ... эхеэр Закавказиин коммунис... скэ эмхинүүдэй нэгэдэхи съез... хүтэлбэрилөө. Засаг түрые ... дүүдэй гарта оруулхын түлөө ... кавказиин коммунистнуудай ... луулхэ тактика тэрэ съезд ... Ленинэй заабаринуудай ёһоор... раалагдаһан байгаа.

Арба найман оной апрель һа... муссаватистнуудай үймөөн ... дажа, С. Г. Шаумян Бакугай ... дай комиссарнадай Соведые х... бэрилһэн байна. Бүхы тээһээ ... садаар хүреэлэгдээд байбашье ... кугай коммунистнууд Степан ... мянай ударидалгаар ябажа, ... риин эзэмдэгшэдэй, эсер-меэ... вигүүдэй, дашнагууд, муссав... стнуудай урдаһаа баатар з... тойгоор тулалдаа. Харин эзэ... шэдэй хүсэн тэрэ үедэ булюу... жа, Бакудахи Совет засаг ... зуура диилдэһэн юм. Анг... эзэмдэгшэд эсернүүдэй туһа... жаар С. Г. Шаумяниие 25 н... тэйнь барижа, 1918 оной се... риин 20-до буудан алаһан ба...

Гайхамшаг революционер Сте... Георгиевич Шаумянай ажаба... коммунизмын арюун нангин ... гэй илан мандахын түлөө тэм... дэнь совет хүнүүдые зоригжуу...

Ц. Буда...

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Азербайджанска ССР. Кишлиндэхи машина бүтээлгын заводойхид гэрэй агаар сэбэрлэдэг кондиционернүүдые бүтээжэ эхилбэ. Тэдэ аппарадуудынь «Азербайджан» гэжэ нэрэтэй юм.

Зураг дээрэ: Эвелина Погосова «Азербайджан» гэжэ кондиционернүүдые хабсаргажа байна.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР МИЛЛИОН ПҮҮД ЗАГАҺА БАРИБА

ХАБАРОВСК, (ТАСС). Хабаровска хизаарай загаһашад КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ ажалай ехэ амжалта туйлаба. Эдэнэр жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо гурба дахин ехэ—миллион пүүд загаһа барижа. Эхэ орондоо бэлэглэбэ.

Шэнэ институт

Карагандада Казахска ССР-эй Наукануудай академиин химико-металлургическа научно-шэнжэлэлгын институт эмхидхэгдэхэнь. Институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Центральна Казахстанай байгаалиин баялигые шэнжэлхэ зорилготой.

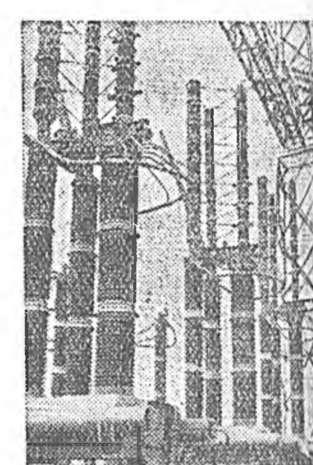

Татарска АССР. Бугульма... подстанци һаяхан баригдажа ... рээд, хүдэлжэ эхилээ. В. И. Ле... нэй нэрэмжэтэ Волгын ГЭС... энэ подстанцида электроэнерги ... жуулан асарагдана.

Зураг дээрэ: Бугульмадахи ... станци харуулагдана.

Баян намар

АЛМА-АТА. (ТАСС). ... захстанай колхоз, совхоз... баян ургасын хуряалгые дү... гэжэ байнхай. Республикы... областьнууд гүрэндэ тар... тушааха түсэбөө дүүргэ...

Түсэбөө дүүргэһэн ко... зууд гэшүүдэйнгээ ажа... үдэртэнь шэнэ таряанай... ургасаһаа хубаажа эхи... Илангаяа механизатор... лафетнэ жаткын машин... нууд, комбайнернууд, трак... ристнууд ажалта үдэртөө ... таряа талха абана. Эд... ажалта үдэртөө абаһан таря... һаа эд хэрэглэгшэдэй коо... рацида худалдана. Актюб... ска облпотребсоюз 200 мян... пүүдһээ үлүү таряа худал... жа абаад байна. Тэрэш... Алма-Атинска, Акмолин... Семипалатинска, Зүүн-К... захстанай областьнуудта ... хознигууд, механизатор... һаа таряа худалдан аба... эхилэнхэй.

Республикын тосхон бү... дэ ажаһуугшад хүнгэн ма... на, мотоцикл, велосипед, ... диоприёмник, барилгын ма... риал болон промышленна... сад эд бараа ехээр худал... абана. (ТАСС).

Заводой библиотекэ

Московско областиин «Динамо» заводто библиотекэ эмхидхэгдэһээр 40-өөд жэл боложо байна. Библиотекын нээгдэһэн түрүүшын үдэр залуу токарь Федор Башмачников ном абажа, удаань тус библиотекын эдэбхитэй уншагша болоһон юм. Энэ библиотекэ дүрбэн мянгаһаа үлүү уншагшадтай болонхой. Уншагшадай олонхидынь мүнөө өөһэдын баян библиотекэтэй болоо. Жэшээнь, тус библиотекын түрүүшын уншагша, мастер Ф. Г. Башмачников, механик Г. Лопухин, шудхалаашан Г. Курин болон бусад заводой залуушуул болоно. Тиихэдэ «Динамо» заводой комсомолшууд үдын забһарлалгын үедэ цех, таһагуудаар ябажа ном тараадаг заншалтай.

Слесарьнүүд Г. Снеховская, М. Сапожникова, О. Ионкина, конструктор В. Голованова, технолог Ю. Клюкас гэгшэд хүдэлмэришэдэйнгөө дунда шадамар бэрхээр ном тараадаг байна. Энээнэйнь ашаар хүдэлмэришэд гансахан долоо һарын тушада 30-аад мянган номтой болоһон байха юм.

Намаг хатаагдана

ЛУЦК. (ТАСС). Энэ нютагта 25 мянган гектар шахуу талмай эзэлһэн ойн намаг бии юм. Намагай уһан залуу модоной, ногооной ургахада, мүн үбһэшье сабшахада һаалта хэдэг байгаа. Энэ намаг хатаахын тула ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө үедэ намаг хатаалга дүүрэнтэжэ байна. Сэбэрлэгдэһэн газар дээрэнь элһэн адхагдажа, түргөөр ургаха залуу модон таригдажа эхилээ. Энэ хүдэлмэридэ ойн ажахын хүдэлмэришэдһээ гадна, нютагай залуушуул, комсомолшууд эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Улан-Үдэ
Ленинэй үйлсын № 26
„Бурят ҮНЭН"

ҮНШАГШАДАЙ АСУУДАЛ, ДУРАДХАЛНУУД

Манай харюу

Амиды бодосые искусственна аргаар бии болгожо болохо гү?

Советско-партийна һургуулиин һуралсалай ажахын хонишон С. М. Полтавский иимэ асуудалтайгаар манай редакцида хандаа. Тэрэ асуудалдань харюусанабди.

Амиды бодосуудые искусственна аргаар шэл амһарта соо бии бол... тухайда олон ороной эрдэм... үнинһөө хойшо бододог байһан... Эрдэмтэд эгээн түрүүн мик...роскоопоор үһа хараад, тэрээн соо ...жэжэхэн хорхойнуудай хүдэл... байхадань ехэ гайхаа бэлэй. ...нэбтэ харагдажа байдаг юрын ...согор юумэнэй аалиханаар хү... байхадань эрдэмтэд бүри гайхаһан юм. Энэнь амёбо гэ... амиды бодос байгаа. Хожомоо ...титут, академинүүдэй лаборато... иимэ амиды бодосуудые хэхэ ...оролдодог болоо һэн. Эрдэм... энэ хүдэлмэридөө дашуураад, ...усственна аргаар амиды бишы... ...хүнүүдые бии болгохо гээдшье ...дажа үзэһэн байха. Зүгөөр тэ...рэйн эрдэмтэд искусственна ...ы бодос байгуулжа шадаагүй ...эй...

Мүнөө үедэ дэлхэй дээрэмнай ...дүрсөөрөө, ехэ багаараа ондо ...хоёр миллион шахуу амиды ...е бии гэжэ тоологдодог. Эдэ ...ды бодосууд манай газарай ...түмэн жэлдэ хүгжэһэнэй ...бүрилдөө ха юм. Хэзээ за... газар дэлхэймнай бусалма ...үн зүйл байгаа ха. Саашадаа ...байн газарай хүрэжэ эхил..., элдэб элементнүүдынь бэе ...нилээ. Жэшээнь, водород ...ород хоёр нэгэдэжэ, тэдэнһээ ...бодос—үһан бии болоо.

...зар дээрэхи амигүй бодосууд ...хүгжэһөөр орёо холисонууд ...дэжэ, белогтой бодосууд бии болоо. Белок гээшэмнай амидаралай эхиниинь мүн. Ажамидарал гээшэ белогтой бодосуудай оршодог нэгэ маягынь мүн гэжэ Ф. Энгельс бэшээ.

Амиды белогой онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэндэ бодосуудай андалдаан болоно. Энэ юун гээшэб гэбэл, белогтой бодос оршон тойронхи байгаалиһаа элдэб бодосуудые абажа бэедээ шэнгээгээд, хэрэггүй болоһон юумэеэ газаашань хаяха шадабаритай юм.

Мүнөө үедэ эрдэмтэ биологууд, химигүүд белогой тухайда олон юумэ мэдэдэг болоо. Белогой нэгэ шухала хуби болгошо аминокислота гэдэгые искусственна аргаар абадаг болонхой. Биологи гэжэ наукын бүри хүгжэхэ тудам, наука лабораторидо амиды бодосуудые лаб бии болгохо гэжэ һанагдана. Теэд мүнөө дээрээ иимэ юумэ хэгдэжэ үшөөл шадагдаагүй байна. Газар дэлхэйн амигүй бодосуудай олон түмэн жэлнүүдтэ хүгжэһэнэй эсэстэ бии болоһон амиды бодосуудые искусственна аргаар байгуулха гээшэмнай тиимэшье бэлэн хэрэг бэшэ ха юм даа.

Марс мэтын ондоо планетэнүүдтэ амиды бодосууд байжа магадгүй. Зүгөөр тэндэхи амитад манай газар дээрэхи хүн, амнтантай аб адли байха гэжэ һаналтагүй. Гадаада маягаараа ямар бэ даа, ондоо амитад тэндэ байжа болохо.

М. Бакутин, биологическа наукануудай кандидат.

Советскэ райгүисэдкомой анхаралда

Хэнэйтнайшье мэдэхээр, Кировэй үйлсын баруун захада зургаа, долоон хоёр дабхар модон гэрнүүд байдаг. Эдэ гэрнүүдэй хойто захааршье олон гэрнүүд баригдажа, зариманиинь ашаглалгада оруулагдаа. Нүгөөдүүлынь һаядаа дүүргэгдэхээр баригдажа байнхай.

Эдэ гэрнүүдтэ ажаһуугшадай эдихэ үһан дүтэ нааша байхагүй. Юуб гэхэдэ, тэдэнэр үйлсын аяар баруун захаһаа Смолин үйлсэ ерэжэ, үһаяа абаашадаг байна. Энэмнай хөөрүү хүнэй хэлэхэ болоо һаа, километрһээ үлүү болохо юм. Нэгэ үедэ мори тэргээр үһа асаржа, ажаһуугшадта үгэдэг юм һэн. Харин мүнөө тиихэеэшье болишоо. Харин олзо бэдэрээшэд хоёр хүнэг үһые таби мүнгөөр наймаалжа ябадаг болонхой. Энэ асуудалые шиидхэхын тулада тиимэшье ехэ юумэн хэрэгтэй бэшэ. Водоколонко хэхэдэл болохо байгаа.

Энээнтэй хамта баһа иимэ дурадхал оруулмаар байна. Эндэхи үйлсэдэ ажаһуугшад эдеэ хоолой зүйл худалдажа абахын тулада городой магазин ерэдэг байна. Тэрэ багай Свобода үйлсэдэ закусочна бии юм. Манай һанахада, энээнии эдеэ хоолой магазин болгобол зохистой байгаа.

Дурсагдагша асуудалнуудые дары шиидхэһэй гэжэ һанагданашье, хүлеэгдэнэшье.

Б. Цыремпилов.

НАРАН ЯАХАДАА ХИРТЭДЭГ ГЭЭШЭБ?

Ямар шалтагаанһаа наран хиртэнэб, яахадаа шэнэ һарын гараха үедэ наран хиртэнэб? гэжэ Хэжэнгын аймагай Чесанын долоон жэлэй һургуулиин 7-дохи классай һурагша Габдан Шарапов гэгшэ манай редакциһаа асуугаа. Тэрээндэнь харюусажа, физикэ, математика шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат нүхэр К. Д. Золтоевой статья толилбобди.

Наран түб түхэреэхэн байтараа, серпын тухэлтэй боложо, үүлэгүй сэлмэг һаруул үдэр газаа гэнтэ бүрэнхы болошодог. Иихэдээ Наранай зарим хубинь хиртээд байна гээшэ. Тиигэһээр Наран бүри ехээр хиртэн, шубуу амитад байрагүй боложо, иишэ тиишээ хөөрсэгэнэлдэдэг. Тойроод абяа шэмээгүй болошохо. Наран һулаар шаража, боро хараа болошоһондол үзэгдэхэ. Огторгойдо одо мүшэд элеэр харагдажа байха. Алтан шара Наранай орондо түхэреэн хара сахариг бии болошодог. Иихэдээ Наран дууһан хиртэбэ гээшэ. Нэгэ хэдэн минута соо иимэ жэхыдэһэ хүрэмөөр харанхы байдаг.

Тиигээд хара сахаригай баруун хажууһаа улайржа эхилээд, нюдэ һаргаама Наранай туяа яларшадаг. Одоошье байгаали, дэлхэй нам болоһондол үзэгдэдэг... Хиртэһэнэйнгээ һүүлээр час тухай болоод Наран хуушанайнгаа түхэлдэ ородог.

Ямар шалтагаанһаа Наранай хиртэдэгые мэдэдэггүй, гээгдэнги хүнүүд, иимэ юумэнэй үзэгдэхэдэ айдаг, һүрдэдэг байха юм. Хэдэн зуун жэлэй урда тээ Наранай хиртэхэдэ хүнүүд хоргододог, зугададаг, хашхардаг, бархирдаг, зариманиинь мууража унадаг бэлэй. 840 ондо Наранай дууһан хиртэхэдэ Бавариин Людовик гэжэ хаан айжа үхэшөө юм гэхэ.

Наранай хиртэлгэ тухай үнинэй бэшэгдэдэг. Теэд урда сагта энээнэй шалтагаан мэдэгдэдэггүй һэн. Жэшээнь, эртэ урда сагай хитадууд Нарые аюулта муухай арааха ерээд залгижархина гэжэ һанадаг бэлэй. Тэрэ араахые үргөөжэ, Наранһаа зайлуулхын тула, тэдэнэр угаа ехэ шууяа татадаг, сан хэнгэрэг сохидог байгаа.

Үнэхөөрөө ямар ушарһаа Наран хиртэнэ гээшэб? Энэ асуудалда эрдэм наука эли тодо харюу үгэнэ. Хэнэйшье мэдэһээр, Наран хадаа шэнэ һарын гараха үедэ хиртэдэг. Тиимэһээ Нарые һара халхалжа, хиртэлгэ болоно гэһэн тобшолол эрдэмтэд үни хэһэн байха юм. Энэ хэлээшэеэ баталхын тула Газар, Һара, Наран гурбанай ябадал тухай тогтожо бэшэхэмнай.

Газар дэлхэймнай түхэреэн бумбэгын түхэлтэй юм (хүндэлөөшэнь хэмжэхэдэ 12.740 километр болодог). Газарай бүмбэрсэг сүүдхэ соо (24 часай туршада) голоо тойроод нэгэ эрьедэг. Тиихэдэнь үдэр, һүни болодог гээшэ. Газарнай голоо тойрон эрьелдэхэһээ гадна, жэлдэ нэгэ дахин Нарые тойродог. Тиихэдэнь хабар, зун, намар, үбэл болодог гээшэ. Газарһаамнай Наранда хүрэтэр дунда зэргээр абабал, 150 миллион километр болодог юм. Зундаа Наран 147,5 миллион километр хүрэтэр Газартамнай дүтэлдэг, үбэлдөө—баһал эды шэнээн холо болодог.

Нарамнай Газартал адли түхэреэн дүрсэтэй байдаг. Теэд Газарһаа холо томо aаб даа (Нарые хүндэлөөшэнь хэмжээ һаа Газарайхиһаа 109 дахин ехэ байха юм).

Манай Газарһаа Һара хүрэтэр 380 мянган километрын зайтай. Энэнь Наранһаа 400 дахин шахуу дүтэ болоно.

Һара гээшэмнай баһал түхэреэн дүрсэтэй юм. Тэрэнэй хүндэлэниинь 3480 километр, тайлбарилан хэлэбэл,—Наранайхиһаа баһал 400 дахин шахуу бага байдаг. Тиимэһээ газар дээрэһээ харахадамнай Нара Һара хоёр ехэ багаараа адлишуу байдаг гээшэ.

Һара яахадаа элдэб дүрсэтэй (түхэреэн, хахад гэхэ мэтэ) байдаг бэ гэбэл, тэрэмнай өөрөө гэрэл туяа сасадаггүй, бүрүүл үнгэтэй юм. Тиимэһээ Газар тээшэ хараад, Наранай гэрэлдэ тудаад байхадань лэ Һарын нюруунь бидэндэ харагдана гээшэ.

Шэнэ һарын гараха үедэ Һара болбол Наран Газар хоёрой хоорондуур ябаад гарадаг. Эгээл энэ үедэ Һара бидэниие Наранһаа халхална. Энээниие Наран хиртээ гэнэбди. Тиимэһээ имагтал шэнэ һарын гарахада Наран хиртэдэг гээшэ. Зүгөөр шэнэ һарын гараха бүрил Наран ходо хиртэжэ байдаггүй. Юундэб гэхэдэ, Газарые тойрон Һарын ябадаг замынь Наранай хажуугаар Газарай ябадаг замтай адли байдаггүй. Наран, Һара, Газар гурбанай нэгэ шугам дээрэ сэхэ тудахадань лэ, Наран хиртэнэ. Дэлхэйн ондо ондоо тээһээ хараа һаа, Наран жэлдээ 2-һоо 5 дахин хүрэтэр хиртэдэг. **(Наранай хайшан гээд хиртэдэг тухайда энэ зураг дээрэ харагты).**

Һара бишыхан аад, түргэн эрьелдэжэ ябадаг дээрэһээ Наранай дууһан хиртэлгэ 8 минутаһаа удаан үргэлжэлдэггүй.

Эрдэм наука Наранай хиртэдэг шалтагаание тайлбарилхаһаа гадна, Наран хэзээ хиртэхэб гэжэ хэдэн зуун жэл урид мэдэдэг болонхой. Энээнһээ байтагай, хэдэ мянган жэлэй саада тээ, хэды саг соо Наран хиртээ һэм гэжэ эрдэм наука тон зүбөөр тоолон харуулдаг.

1961 оной февралиин 15-да Наранай дууһан хиртэхэнь манай Советскэ Союзай газар дээрэһээ харагдаха байна.

Байгаалиин жама ёһоной үндэһөөр лэ Наран хиртэдэг, харин Нарые арааха залгиба гэхэ мэтын үгэнүүд ямаршье үндэһэгүй гээшэ гэжэ эдэ баримтанууд гэршэлнэ.

К. Золтоев.

Газар дорохи уһан тухай

«Газар дорохи уһан яахадаа холо, ойро байдаг бэ?»—гэһэн асуудалаар Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүн Бал... Цыренжапов редакцида хандаһан байна. Энээндэнь харюу болгон, инженер-гидрогеолог нүхэр Жуковай статья толилогдобо.

...зар дорохи уһан элдэбын хэм...тэ дайралдадаг. Хэдэхэн ...һээ эхилээд, хэдэ мянган метр ...р гүнзэгыдэ газар доро уһан ...г юм.

...зар дорохи уһанай бии болохо... ушар нүлөөлдэг байна. ...гү, али бүлэдэг түхеэрэлгэтэй ... малтахада уһан нэгэ хэм... гүнзэгыһөө гаража болохо. ...эдэ уһан элдэбээр гарадаг: ...метрээр өөдөө хаяха, үгышье ...үсэргүйгөөр, аалиханаар гара... юм. Газарай нэгэдэхи үеһөө ...ханаар урдажа гарадаг уһые ...й хүрьһэн дорохи уһан гэжэ ...дэг.

...зарай хүрьһэн ямараар бүрил... байнаб, тэрэнэй зэргээр хүрь... дорохи уһан дээрэ, доро бай... юм. Хура бороо хэды шэнээн ...б, жэлэй ямар саг байнаб—...бүгэдэ хүрьһэн дорохи уһанда нүлөөлдэг.

Газарай хүрьһэн дорохи уһан ямар юумэнһээ нэмэжэ байдаг бэ гэхэдэ, хура бороо ороходоо хүрьһэн руу шэнгэдэг, баганууд гол горхонуудай уһан мүн лэ газар руу шэнгэдэг байна. Гадна газар доро, бүри гүнзэгыдэ байдаг уһан дээшээ гаража, хүрьһэнэй уһанда нэмэри болодог.

Хүрьһэнэй уһан үндэр хададашье дайралдадаг аад, мүн ехэ гол шадар үгышье байхадаа болохо.

Манай республикада газар дорохи уһан ехэ элбэг. Жэгдэ газарта, гол горхон шадар иимэ уһатай олонхи худагууд бии юм. Газар дорохи уһые ажахыда хэрэглэхэдээ тэрэнэй дээрэ, дороһоо гарадагые хараадаа абалсаха шухала.

Н. Жуков, «Мелиоводстройн» Бурядай конторын инженер-гидрогеолог.

Хабсаргагдамал гэр баригдадаг гү?

Улан-Удэ городто ажаһуудаг нүхэр Анисихин иимэ асуудалтайгаар редакцида хандаа

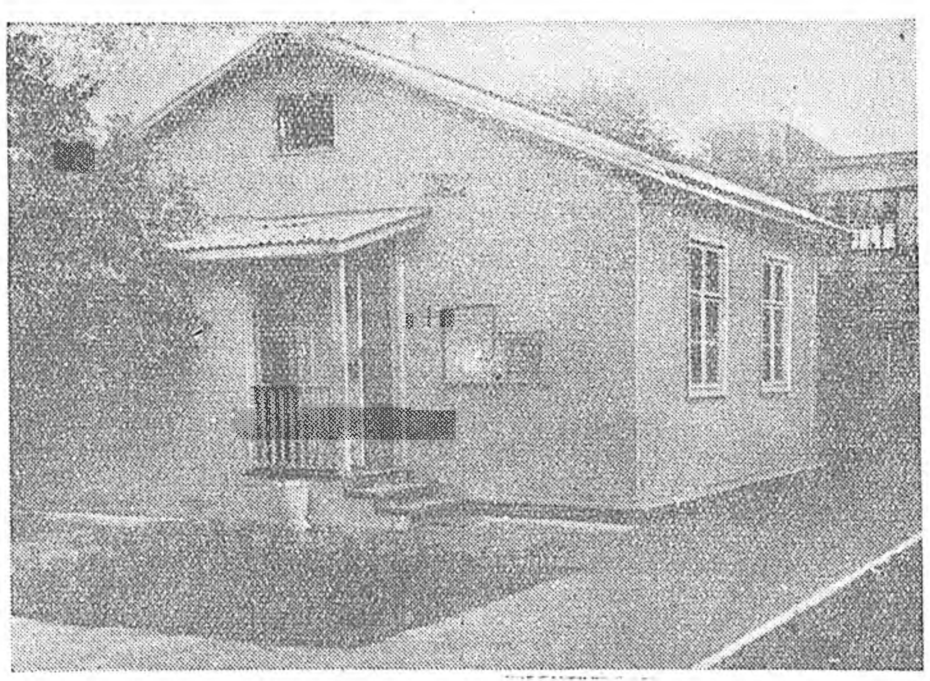

Манай орондо гэр баридаг хэдэ хэдэн заводууд болон комбинадууд нэгэ айлай байха адли хэмжүүртэй хабсаргагдамал гэрнүүдые олоор бүтээн гаргадаг болоо. Иимэ гэр ажалшадта худалдагдадаг болохо байна.

Москва хотодо байдаг саг үргэлжын бүхэсоюзна барилгын выставкэдэ иимэ гэрнүүд харуулагдана. **Зураг дээрэ:** хоёр таһалгатай нэгэ айлай байха гэр.

ТАСС-эй фотохронико.

Германска Демократическа Республика. Берлинэй хүбүүд, басагад атомна зэбсэгжэлгэдэ эсэргүү хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. **Зураг дээрэ:** Баруун Германиин залуушуул Шарлоттенбург шадар демонстрацида ябана.

ТАСС-эй фотохронико.

Капиталистическэ гүрэнүүдэй хүреэлэлгэ тухай

Дайнай урда тээ манай орон капиталистическэ хүреэлэлгэдэ байгаа. Мүнөө үедэ социализмын оронууд маниие тойроод олон бии болонхой. Тиимэһээ капиталистическэ хүреэлэлгэ гэдэг асуудалые мүнөө хайшан гээд ойлгохо болоноб гэжэ манай уншагша нүхэр Н. Бадмаев һурана. Тэрэ асуудалдань харюусанабди.

...хэйн хоёрдохи дайнай урда Советскэ Союз гансаараа со...листическэ гүрэн байһан юм. ...оронии тойроод капиталис...скэ гүрэнүүд байдаг байгаа. ...үедэ СССР-най капиталисти... гүрэнүүдэй хүреэлэлгэдэ бай... хэлэдэг һэмди.

...өө Европа, Азида Советскэ ...ай зэргэлээд социалистическэ ...д оршодог болоо. Эдэ гүрэ... коммунистическэ общество ...лха гэһэн манайхидал адли ...лготой. Иимэ болоод байха... капиталистическэ гүрэнүүдэй ...лэгдэ байнабди гэжэ боло...? Дайнай урда үеынхиһээ энэ ...илгаа бии гээшэ гү?

...илгаа бии. Советскэ Союзай, ...листическэ бусад оронуудай—...лизмын лагериин тон хүсэтэй ... мүнөө үедэ СССР-ые урда...даал адляар капиталистиче... гүрэнүүдэй хүреэлэлгэдэ байна ...аргагүй. Тиигэжэ хэлэбэл, ...е талаараа—географическа... экономическашье, политическэ... талаараа буруу болохо.

...питалистическэ гүрэнүүдээр ...эй, арадай демократиин оро...ай хүреэлэгдээд байхадань, ...унизм байгуулжа болохо гэжэ ...болоно гүт?» гэһэн Францин ...аро» газетын корреспондент ...ссарай асуудалда нүхэр Н. С. ...ев иигэжэ харюусаа һэн:

...анай орониие «капиталистическэ гүрэнүүд хүреэлнэ» гэһэн ойл...е мүнөө бүри тодолхоор бо... байһанда Танай анхарал хан...а хүсэлэнтэйб. Дэлхэйдэхи со...мын ёһо гуримай бии боло... хойшо газар дэлхэй дээрэ бүхы юумэн хубилаа. Энэ хубилалта капитализмда ашатай туһатай байгаагүйнь танда мэдээтэй. Мүнөө хэниинь хэнээ хүреэлжэ байнаб: капиталистическэ гүрэнүүд социалистическэ оронуудые хүреэлнэ гү, али социалистическэ оронууд капиталистическэ гүрэнүүдые хүреэлнэ гү?—энэнь мэдэгдэхэеэ болинхой. Социалистическэ оронуудые капиталистическэ оронуудай дунда байһан багахан арал мэтээр тооложо болохогүй. Бүхы дэлхэй дээрэ хоёр миллиард хахад хүн зон бии юм. Эдэнэй нэгэ миллиардынь социалистическэ оронуудта ажаһуудаг. Ондоошье гүрэнүүдтэ социализмын үзэл баримталдаг хүнүүд хэды олон гээшэб! Иимэ болоод байхадань капиталистическэ гүрэнүүдэй хүреэлэлгэ тухай урданайхидал адляар хэлэжэ болохогүй бшуу».

Капиталистическэ гүрэнүүдэй хүреэлэлгэдэ СССР-эй байхаяа болиһые тодорхойлхын тулада түбхын түрүүн географиин карта харахада эли болохо. Дэлхэйн хоёрдохи дайн болотор СССР капиталистическэ гүрэнүүдээр хүреэлэгдэнхэй, социализмын гансахан орон байһан юм. Мүнөө тад ондоо болоо. Хуурай газар дээгүүр Советскэ Союзтай хилэлдэг арбан хоёр гүрэнэй долоонинь (Польша, Чехословаки, Венгри, Румыни, Хитад, Монгол, Корейн Арадай-Демократическа Республика)—социалистическэ гүрэнүүд юм. Эдэ оронуудай арад зон гүрэнэй засаг гартаа абаад, коммунистическэ болон хүдэлмэришэдэй партинуудай ударидалгаар шэнэ общество байгуулна. Иигээд байхадаа манай гүрэн капиталистическэ гүрэнүүдээр хүреэлэгдээд байна гэжэ яашье хэлэжэ болохогүй.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ СССР-эй арад зоной тоо дэлхэйн хүн зоной миил 9 шахуу процентнь болгошо һэн. Тиихэдэ дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин оройдоо долоон процентнь Советскэ Союзай хубида хүртэдэг байгаа. Харин мүнөө дэлхэйн арад зоной гурбанай нэгэ хубинь социализмын оронуудта ажаһуудаг. Дэлхэйн промышленна үйлэдбэриин гурбанай нэгэ хубиие социалистическэ оронууд бүтээн гаргана, тэрэ тоодо шулуу нүүрһэ малталгын 37 үлүүтэй процентнь, шэрэм, туулга хайлуулгын дүрбэнэй нэгэ хубинь социалистическэ оронуудта хүртэнэ.

Советскэ Союз, Хитадай Арадай Республика, хүсэн түгэс социалистическэ лагериин бусад оронууд бэе бэедээ ахадүүгэй туһаламжа үзүүлэлсэһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлаа. Саашадаашье ажахынгаа байгуулалтада ехэ ехэ амжалта туйлаха байха. Социалистическэ оронуудтай худалдаа наймаа эрхилхые зарим капиталистическэ гүрэнүүдэй хэды арсаашье һаань, шэнэ байдал зохёохо хэрэг һаатуулха гэжэ тэдэнэй хэды һэдээшье һаань, социалистическэ оронуудай экономико бүри түргэнөөр хүгжэхэ аргатай.

Урагшаа дабшаха арга боломжо социализмын оронуудта хүсэд бии. Социалистическэ оронуудай хоорондо адли эрхэтэй, бэе бэедээ туһатай худалдаа наймаанай харилсаан байгуулагданхай. Социалистическэ оронуудай дэлхэйн тогтонги дэлгүүр байгуулагданхай. Капитализмын дэлгүүрэйхидэл адляар юумэнэй сэнгэй хубилха ябадал эндэ оройдоо үзэгдэдэггүй.

Иигээд байхадаа экономическа талаараашье капиталистическэ гүрэнүүдэй хүреэлэлгэ гэжэ үгы болоно гээшэ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай һүүлээр империализм ехээр һулараа. Юундэб гэхэдэ, урдань дарлагдажа, мүлжэгдэжэ байһан колони оронуудай арадууд империалистическэ арьяатадта эсэргүүсэн, эрид шангаар тэмсэһэнэй ашаар бэеэ даанхай байдалтай, эрхэ сүлөөтэй болоо. Хүн зонойнгоо тоогоор дэлхэй дээрэ хоёрдохи гүрэн болоһон Инди, мүн Индонези, Бирма, Малай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республика (Египет, Сири), Марокко, Тунис, Гана болон бусад олон оронууд бэеэ даанхай, өөрын гүрэн түрэтэй болоод хүгжэжэ байна. Дэлхэйн зоной хахад шахуунь—нэгэ миллиард гурбан зуу мянган хүн колониальна дарлалтаһаа мултараа. Империализмын колониальна гурим һандаржа байна.

Эгээн ээрхэг түримхэй империалистическэ гүрэнүүд дэлхэйн хоёрдохи дайнай урда тээ демократическа хэбэртэй капиталистическэ гүрэнүүдтэ дэмжүүлэн, бусад арадуудые буу зэбсэгэй хүсөөр зоргоороо эзэмдэжэ байдаг һэн. Мүнөө тиимэ саг үнгэрөө.

Арадуудые хүсөөр мэдэлдээ абаха гэдэг империалистнуудай һэдэлгэнүүдтэ мүнөө шанга харюу үгтэнэ. Египедтэ эсэргүүсэн Англи, Франци, Израиль гурбанай хэһэн добтолгын буруу һүрэһые жэшээ болгон һануулаябди.

Империалистнууд дайн сэрэг дахин һүжэрөөхэеэ һэдэнэ. Теэд энээнииень болюулха, дайн сэрэгые сараха арга бии. Мүнөөнэй оршон байдалда дайн сэрэг заатагүй болохо гэхын аргагүй. Юундэб гэбэл, империалистнуудай амые татажа шадаха ехэ хүсэн дэлхэй дээрэ бии болонхой. Одоошье эб найрамдалай зоно дэлхэйн бүхы түбинүүдтэ дэлгэрээд байна.

Капитализмын байгаа сагта дайнай аюулай бии байхань элитэ. СССР-тэ, арадай демократиин оронуудта тогтоһон гуримые элдэб аргаар үгы хэхэ гэжэ империалистнууд ходо һэдэдэг. Тиимэһээ дэлхэйн арадууд һэрэмжэтэй байха ёһотой.

Социализмын лагериин оронуудай ажалшад түүхэтэ туйлалтануудаа, амгалан ажалаа хёрхоор хамгаална. Империалистнуудай добтолоо һаань, социализмын оронуудай ажалшад асари шанга харюу сохилто хэхээр хэзээдэ бэлэн байна. Социализмын лагериин ажалшадтай хамта эб найрамдалдэ дуратай бүхы арадууд амгалан байдалай түлөө тэмсэнэ.

Урданай юумэн ула болоо, мүнөөнэй юумэн зула болоо гэдэгтэл, үмхиржэ байгаа капитализм заатагүй хосорхо, түрүү. социалистическэ общество илалта түгэлдэрөөр хүгжэхэ байна. Капитализмһаа социализмда орохо гээшэ мүнөө үеымнай гол удхань болоно.

«Агитатор» журналһаа абтаа.

ГАЗЕТЭДЭ ХЭБЛЭГДЭХЭЭР ҺАЙН ОЧЕРК БЭШЭХЫН ТҮЛӨӨ КОНКУРС

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделени, «Правда бурятии», «Бурят үнэн», «Молодежь бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд газетэдэ һайн очерк хэблэжэ байхын тулада конкурс соносхобо.

Конкурс иимэ зорилготой юм: уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэд болон колхозникуудые, мүн интеллигентнэрые олоор, эдэбхитэйгээр хабаадуулжа, газетэнүүдтэ очеркнуудые толилжо эхилхэ. Ажахын болон культурна байгуулалтада туйлагдаһан манай амжалтанууд тухай, коммунизм шэн габьяатайгаар байгуулжа байһан хүнүүд тухай тэдэ очеркнууд соо дэлгэрэнгыгээр, тодо хурсаар, ойлгосотойгоор хөөрэжэ үгэхэ шухала.

Очеркнууд бурядшье,ородшье хэлэн дээрэ абтаха байна. Бурят хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн очеркые «Бурят үнэн» гү, али «Бурядай залуушуул» гэжэ газетын редакцида эльгээхэдэ болоно. Ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн очеркые «Правда бурятии» гү, али «Молодежь бурятии» гэжэ газетын редакцида эльгээхэдэ болоно.

Дүрбэн шаң байгуулагдаба. Хэблэгдэһэн очеркдо гонорар үгтэхэһөө гадна, удхынгаашье, уран найруулгынгаашье талаар эрхим һайн гэжэ мэдэрэгдэһэн очерк шагнахын тулада дүрбэн шан тогтоогдобо: нэгэдэхи хоёр шангынь тус бүридөө 750 түхэригэй, хоёрдохи хоёр шангынь тус бүридөө 500 түхэригэй.

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделени, «Правда бурятии», «Бурят үнэн», «Молодежь бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд һайн очеркнуудые олоор бэшэжэ, энэ конкурсдо үргэнөөр хабаадахыень уран зохёолшод, журналистнууд, хүдэлмэришэ болон хүдөө бэшэгшэдые халуунаар уряална.

Конкурсын дүн 1959 оной февраль һарада гаргагдаха юм.

Ажаһуудаг газараа, хэдэг ажалаа, фамили, нэрэ, обогоо хүсэд һайнаар, зүбөөр бэшэхыень очеркын авторнуудые редакци гуйха байна. Республикын газетэнүүдэй редакцинуудай дэргэдэ консультаци эмхидхэгдээ.

СССР-эй журналистнуудай Союзай Бурядай отделениин оргбюро, «Правда бурятии», «Бурят үнэн», «Молодежь бурятии» гэжэ газетэнүүдэй редакцинууд.

Баясхаланда хүртэһэн механизаторнууд

Сэлэнгын РТС-эй сабшалан һайжаруулха отрядай механизаторнууд үнгэрэгшэ зун һайнаар хүдэлмэрилжэ гараба. Тэдэнэр барижа байһан 19 трактор, бусад машинануудаа һайнаар ашаглажа, сезонойнгоо даалгабарииe хоёр дахин дүүргэбэ.

РТС-эй тус отрядайхид Карл Марксын, Сталинай нэрэмжэтэ колхозуудта ехэ хүдэлмэри хэһэн байна. Гансахан Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо 194 гектар шэнэ газар хахалагдаа, 244 гектар талмайн модон сэбэрлэгдээ. Загустай нютагай сабшалан уһалха 73 километр канава, силосэй нүхэн малтагдаһан байна. Хамта дээрээ 198 мянгаң кубометр шорой малтагдаа.

Түрүү механизаторнууд Д. Шапов, Н. Ключников, Г. Рябов, Н. Аверин болон бусад бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилжэ, хамта дээрээ 8 шахуу тонно горючи арьбалаа. Коллективэйнгээ абаһан уялгые нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын тулада эдэбхи ехэтэйгээр хүдэлмэрилһэн эдэ нүхэдтэ РТС-эй дирекци баясхалан хүргэбэ.

РТС-эй механизаторнууд КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абажа, колхозуудай ажахыда бүри ехэ туһа хүргэхын түлөө шууд тэмсэжэ байна.

П. Ангаров.

„Сагаан пулаадтада" дурлашоод...

«Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухарһан дээрэ» гэһэн арадай сэсэн үгые һанаандаашье оруулангүй, нэрэ түрэеэ бузарлан хухалаад, жэлһээ үлүү ажал хүдэлмэри хэнгүй, архи намнаад, хараһан хүнөө халтад гэбэл хараагаад, муу дураа хүрөө һаа, сохёод ябадаг залуу хүн Закаменай аймагай Шара-Азарга тосхондо бии болошоо. «Сагаан пулаадтада» дурлашаһан хүн гэжэ тэрэнииe нэрлэдэг болонхой. «Сагаан пулаадта» гэхэдэ ойлгосотой гү? Сагаан таглаатай хатуу хара рааб даа.

— Хэнэй хэн гээшэбта?—гэжэ һураа һаатнай, «Нимаев Олзо гээшэб, танилсаһанайхяа зуун грамм табижархи»— гэхэ байха.

Нимаев Олзо тээсгэн шал һогтуу клубта ерээд, киногой контролёр-кассир Роза Мархагшиновагай билет худалдажа байхадань «юун билет гээбши?! Энэ клуб соо ямаршье нааданай гарахада, билет абажа үзөөгүй хүм!»—гээд, тэрэнииe газаашань түлхижэ, гэшхүүрһээ унагаажархёо. Нимаев юундэ иигэжэ хэлэхэ болооб гэхэдэ, клубые даагша Доржиев Буда гэгшэтэй үнинэй архиин ханинар болонхой. Тиимэһээ ниитын клубые «Доржиев бидэ хоёрой үмсын клуб» гэжэ ойлгоһон Нимаев энэ клуб соо дура зоргоороо аашалдаг, хүн зониие хүлгүүлдэг байна. Энэ хүниие «сагаан пулаадтаһаань» һалгаажа, зүб замдань оруулха шухала болоо.

Н. Нимаев.

Һаахаралга тухай

Зарьмашуул хаба шадалаа, арга боломжоёо мэдээгүй аад, дэмы ехээр һаахаралдадаг, тэмэгэ тэмэгэ харайлдадаг байна. Тиимэшүүл һаахараан дундаа элдэб уялга абажал, абажал байдаг, теэд тэрээнээ дүүргэдэггүй, дүүргэхые оролдодоггүй юм. Жэшээнь, Зэдын аймагаархид энэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 140 хурьга абаха уялга абажа, һаахаралдаһан байгаа. Теэд октябриин 1-нэй байдалаар бүхы аймагаараа 100 эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 51 хурьга, тиихэдэ Чапаевай нэрэмжэтэ колхоз—37, Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз—30, Кировэй нэрэмжэтэ колхоз—37 хурьга абаад байна.

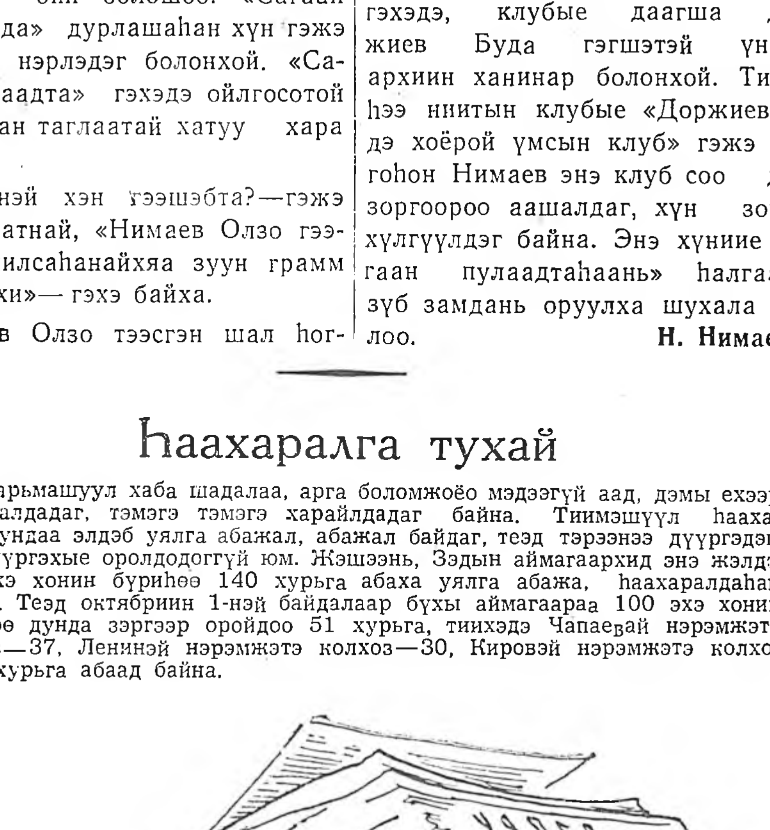

—Хүндэшье байна, хүлэржэшье ябанаб... Һаахарха гээшэ һайгүй юм байна даа.

Ф. Балдаевай зураг.

Ш. НИМБУЕВ

Шэнэ шүлэгүүдһээ

1. ОНДОО НЮДӨӨР...

Һара, һара,
Һайхаң һара!
«Мүльһэн дээрэхи
Мүнгэн шагта!»*)
Үлгы сооһоо
Үндыһэнһөө хойшо,
Хүлөө шоройдо
Хүргэһэнһөө хойшо
Сэбэр сарюун,
Сэхир сагаан
Шэг шарайеш
Шэртэжэ ябааб...

Һүүдэртэн хиртэжэ,
Һүрэйгээ буурахадаш
Һүзэгтэд хүлгэжэ,
Һүгэдэгшэ бэлэйл.
Үргэл мүргэл
Үйлэдэгшэ бэлэйл.
Тэрэ саг үнинэй
Тэхэрилтэгүй ошонхой...

Одоо бидэнэр
Ондоо нюдөөр
Шамайе ажаглан
Шарайшалан байналди:

Хэдыдээл манай
Хэмэл одон —
Түрэл оронойм
Түрүүшың айлшан
Шамда хүрөөд,
Яларан ябагша ааб,
Шамдуу тойрон
Гороолон гүйгшэ ааб!..

Һара, һара,
Һарбагад гээд лэ
Шамдаа хүрэхэ
Шадалтай болохомнайл!

2. ДАНГИНАРАЙ ДУУЛАХАДА...

Шэрүүн нюдөөр харашагүй,
Шэгжүүн гараар хүрэшэгүй
Дангина һайхан басагадай
Далайн нюрга хүхэрүүлэн,
Налгай уряар мэшээлдэн,
Наранай туяа толоруулан,
Зөөлхэн һайхаар дуулажа,
Зүрхэ эльбэн байхадань

Корей арадай сэдьхэлынь
Ходо нэбтэ харабалди:
Һайхан гээшэнь хэлэшэгүй
Һаруул номин Байгалдал,
Үргэн гээшэнь захагүй
Үндэр сэгээн тэнгэридэл.

*) Һара тухай таабари.

Хитадай түүхэтэ Агууехэ Хана

(Туристын блокнодһоо)

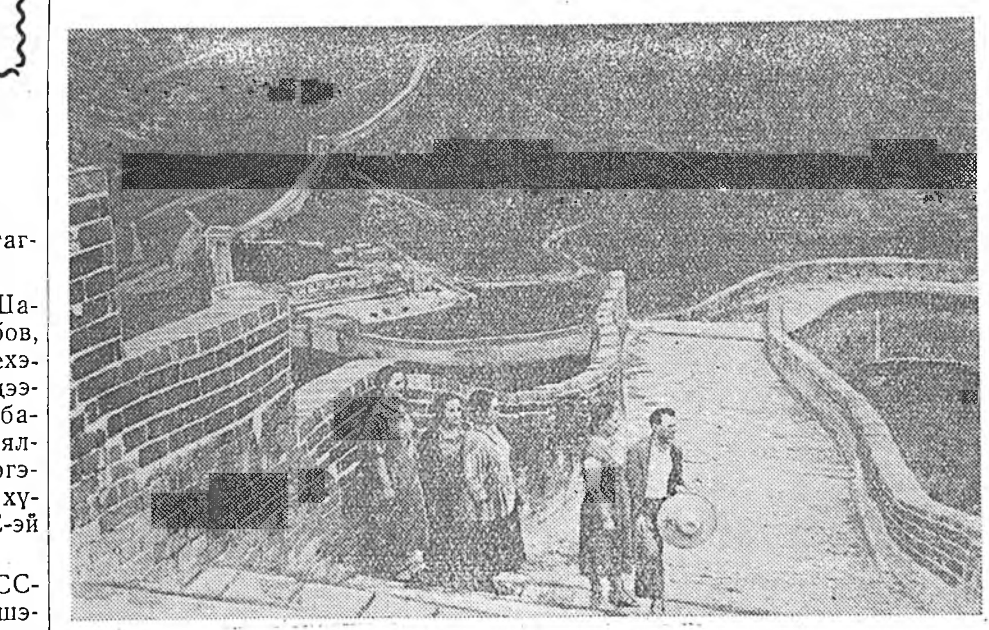

Хитадай Арадай Республика хэдэ мянган жэлэй соёл культуратай ехэ гүрэнүүдэй нэгэн юм. КНР-эй газар дайдада эртэ урда сагай түүхэтэ ордон, бусад ехэ барилганууд мүнөө хүрэтэр үлэһэн байна. Хэдэн зуу, мянган жэлэй саана Хитадай уран дархашуулай хэһэн, бүтээһэн гоё һайхан эдэ барилгануудаар һонирхохогүй хүн үгы.

Хитадай Агууехэ Хана гэдэг хэм хэмжүүрэйнгээ талаар дэлхэйн эгээл ехэ барилгануудай нэгэн болоно. Энэ ехэ хана аяар 2500 жэлэй саана хитад арадай гараар баригдаһан байна.

Агууехэ Ханын утые сэхэ руунь хэмжэхэдэ 2500 километр болодог. Теэд гол ханаһаань хэдэн олон һалаа гараһан байха юм. Тэдэ һалаануудтайгаа хамта, ханын утань аяар 4 мянга шахуу километр болодог. Ханын үндэрынь дунда зэргээр 10 метр, үргэниинь 5—8 метр. Энэ шулуун ханын үнэхөөрөө агуусхэ байһыень иимэ жэшээгээр харуулжа болоно: хэрбээ энэ ханые задалжа, 4 метр үндэртэй, 1,5 үргэнтэй шэнэ хана болгоо һаа, дэлхэйн бүмбэрсэгые нэгэ оройгоод, үшөө үлэхэ.

Ханын дээгүүр хоёр автомашинын һэлгэсэлдээд гараха зайтай. Энэ Агууехэ Хана Хитадай Арадай Республикын 19 провинциин газар дээгүүр гарадаг, 12 город дайрадаг байна.

2500 жэлэй саада тээ энэ хана эхилэгдээд, хэдэн зуун жэлдэ баригдаһан гэхэ. Хитадай хаашуулай ооһэд хоорондынь дайн ханын барилгада ехэ һаад тохёолдуулһан юм. Манай ээрын урда тээхи 221-дэхи жэлдэ дайша, зоригтой Цинь гэжэ хаан Хитадай бүхы багахан хаашуулай түрэнүүдые нэгэдүүлжэ, өөрыгөө Хитадай түрүүшын императораар соносхоһон байна. Энэ императорай засагай үедэ Хитадай Агууехэ Ханын барилгада хоёр миллион шахуу хүн хабаадалсаа. Иигэжэ баригдаһан энэ ханань Монголой талаһаа ородог тэрэ үеын дайсадта ехэ хаалта болоһон юм.

Мүнөө дэлхэйн орон бүхэнһөө Хитадта ерэһэн олон аяншад Агууехэ Ханые һонирхожо харана. Бурядай республикаһаа ошоһон аяншад Пекинһээ хэдэн арбаад километрын газарта ошожо, энэ түүхэтэ ханые хараһан байнабди.

Зураг дээрэ: БурАССР-һээ ерэһэн аяншад Агууехэ Хана дээрэһээ холые шэртэн хаража байна. **О. Березнов.**

Уралда олдоһон кит

Кит загаһан Антрактикын, Алас Дурна зүгэй далайнуудта олоор үдэдэг гээшэ. Зундаа хойто мүльһэн далайн хайладаг газарнуудта, Баренцево, Карска, Зүүн Сибириин далайнуудта үсөөхэн кит дайралдадаг байна.

Кит загаһан дэлхэй дээрэхи мүнөө үеын эгээл томо амитан болоно. Хүхэ кит 120 тонно шэгнүүртэй, 33 метр утатай байдаг. Иимэ кит 1700 мориной хүсэтэй юм. Агнуушад пароход дээрэһээ ооһортой «гарпун» гэжэ һомоор кидые буудажа баридаг байна. Тэрэ гарпундань шагтагалдаһан томо кит 350 тонно уһа түрихэ пароход шэрээд, час соо 14 километр түргөөр гүйдэг.

Кит загаһан далайда ябахадаа иимэ ехэ хүсэтэйшье һаа, ехэ долгиндо сохигдон хүдөөдэ хаягдахадаа тон хэбэрэгээр үхэдэг байна. Хойто мүльһэн далайн долгиндо кидэй шэдүүлһэн ушар хэдэ дахин үзэгдөө. Иимэ ушар далайда болоошье юм бээзэ. Теэд кидэй мүрэндэ ороhонь тон хомор юм. Гэбэшье тиимэ үзэгдэл 1932 ондо Хойто Уралда тохёолдоһон байба. Обь мүрэнэй адагта ненец ангуушад үхэһэн кит олоһон байгаа. Хэрэ томо кит байһыень хүсэд тодорхойлогдожо шадагдаагүй. Ненец ангуушад тэрэ кидэй мяха, салые хэдэн жэлдэ хэрэглэжэ, элдэб ангуудые зангада оруулан бариһан байна. Тэрэ кит Обь мүрэнэй һабада орожо, газардан үхөө гэжэ тодорхойлогдоно.

Хойто Уралай Салехард городой музейдэ тэрэ кидэй яһан экспонат болгогдон табигданхай.

«Уральский следопыт» журналһаа.

Үнинэй ангууша

Хара багаһаа хойшо гэхэ гү, али арбан табатайдаа арадаа буу үргэлөөд, ой тайгаар ябажа эхилһэн Содном-Доржо Амбуев Хориин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой эрхим агнуушан юм. Гушан гурбан жэл соо ой тайгада байрлажа, отог балгаанаар гэр хэжэ ябаһан энэ ангуушанай хэды олон ан барижа, үнэтэ арһа гүрэндөө тушааһые тоолоо барахагүйт. Һүүлшын хэдэхэн жэл соо нүхэр Амбуев 25 шоно, 13 шэлүүһэ, 40 гаран үнэгэ, булга, хэрмэ болон бусад олон ангуудые барая.

Нёдондо колхозой хонишон байха зуураа, агнууриин үе соо горьтойхон олзо хэжэ, ангай арһа гүрэндэ тушааха хэлсээтэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Мүнөө агнууриин эгээн гол хаһа ерээд, хэзээшьегүй агнуурида гарахаар бэлэн.

Б.-М. Дондоков.

Хулгайшан баригдаба

Улан-Удэ городой Советскэ райгүйсэдкомой милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэд Раднаев гэжэ хулуушаниие барижа хааба. Раднаев гэгшэ урдань гурба дахин сүүдлүүлэгдэһэн, мүнөө дахяад хулгай хэжэ ябаһаар дүрбэдэхеэ сүүдэй урда зогсохонь.

Һүүлшын үедэ Улан-Удэдэ горпромторгын магазинда час хулгайлаад баригдаба. Раднаев мүнөө сүүдлүүлхэеэ байна.

И. Ильин.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Хитадай, Америкын посолнууд Варшавада хэлсээгээ үргэлжэлөө

ВАРШАВА, октябриин 10. (ТАСС). Хитадай, Америкын посолнууд мүнөөдэр Варшавада хэлсээгээ үргэлжэлөө. Польшодо байдаг КНР-эй посол Ван Бин-нань, Польшодо байдаг США-гэй посо[л] Бим октябриин 15-да нютага[а]гаар 15 часта дахинаа уу[лзаха] хөөрэлдэхэ юм гэжэ эндэ ту[хай] ёһоор мэдээсэгдээ.

Ливандахи байдал

БЕЙРУТ, октябриин 10. (ТАСС). Ливандахи байдал ехэ түгшүүрилтэй байһаар. Энээнэй урда тээ президент байһан Шамун түрүүтэй Ливанай хархисууд христиан, мусульман мүргэлтэй хүнүүдэй хоорондо буһалгаа эмхидхэхые хүсэнэ. Мусульман мүргэлэй хоёр хүнэй үхэһэн бэе үсэгэлдэр олдоо. Тэдэ хоёр хүниие бузар муухайгаар зобооһонойнгоо һүүлээр тархииень таһа сабшажа алаһан байгаа. Шамунай тала баримталагшад Метн, Кесруан гэжэ хадалиг газарнуудта ажаһуудаг христиан мүргэлтэй зоной дунда митинг эмхи[дхэнэ].

Ливанай президент Шехаб гэлдэр правительствын гэшү[үдые] урижа, орон соохи байдал [...] асуудалнуудые зүбшэн хэлсэ[э]. [Ка]раме гэгшын правительствын шаалһаа буубалынь зүйтэй [...] гэжэ министрнүүд президент[дэ] дүүлээ гээд «Телеграф» газет[э бэшэ]нэ.

Шамунай тала баримтала[гшад] хүсэ багатай нейтральна пр[ави]тельство гү, али коалиционно [пра]вительство байгуулхые эринэ[] «Ориан» газетэ бэшэнэ.

Чанкайшиин самолёдууд унагаагдаа

ПЕКИН, октябриин 10. (ТАСС). Чанкайшиин агаарай сэрэгэй 6 самолёт мүнөөдэр үглөөнэй 7 часта Хитадай Арадай Республикын хилые Фуцзянь провинци шадар дабан ороһон байна гэжэ Синьхуа агентство мэдээсэнэ. Арадай сүлөөрэлгын армиин агаарай-сэрэгэй самолёдууд дайсанай самолёдуудай хилэ дабан сасуунь агаарта [...]дэһэн байгаа. Хитадай лётчи[кууд] агаарай дайнда чанкайшистну[удай] гурбан самолёт унагаагаа. [...] самолёт Лунтянь шадар, гурба[н] самолёдынь Пинтань аралһаа урагшаа далай дээрэ унаа. Чан[кай]шистнуудай нэгэ лётчик-оф[ицер] плендэ абтаа.

Макэлрой урда Корейдэ ерээд байна

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 10. (ТАСС). Урда Корейдэ ерээд байһан США-гэй оборонын министр Макэлрой Ли Сын Манай армиин зургаадахи корпусой сэрэгэй һургуули хэхэ үедэнь байлсаа. Энэ һургуули демилитаризованно шадар болоһон байна.

Макэлрой Урда Корейдэ [...] үедөө Сеулһээ урагшаа Осан[д] байдаг авиабаза ошожо ха[раа]. [...]найнгаа һүүлээр Японоор да[амжа] Тайвань орохо юм.

США, Англи Ливанай дотоодын хэрэгтэ хамааралсана

ДАМАСК, октябриин 10. (ТАСС). Ливандахи байдал ехэ түгшүүрилтэй байна гэжэ Бейрудһээ ерэһэн хүнүүд ТАСС-эй корреспондентдэ мэдүүлээ. Бейрудтэ байдаг Американ, Англиин посольствонууд Караме гэгшын правительствые тушаалһаань буулгахын зорилгоор орон доторхи политическэ байдалые зорюута түгшүүрилтэй болгохые ехээр оролдожо байна гэжэ тэдэ хүнүүд онсолон тэмдэглээ. Дээрэ дурсагдаһан посольств[онуу]дай тусхай түлөөлэгшэд Лив[анай] дотоодын хэрэгтэ үсэд нэтэр[үү] хамааралсана. Посольствону[удай] түлөөлэгшэд фалангистнуудай [...] дануудые Ливанай патриоду[удтай] дайлалдуулха зорилготой [...] Бейрудтэ байдаг США-гэй, [Анг]лиин посольствонууд Шам[унай] дэмжэдэг хархис хүсэнүүдтэ [...] зэбсэг, мүнгэ үгэжэ туһална[...].

Пакистандахи байдал

КАРАЧИ, октябриин 10. (ТАСС). Пакистанда сэрэгэй байдал тогтоохо тухай хуули бэелүүлжэ байһан захиргаанай толгойлогшо генерал Айюб—хаан энэ үдэшэ Карачида болоһон пресс-конференци дээрэ Пакистанай гадаадын политика тухай үгэ хэлэхэ зуураа, Пакистан гадаадын политика бэелүүл[хэдэ] «балай муу юм хээгүй» гэжэ [...]лээ.

Айюб-хаан Кашмир тухай [...]хэ зуураа, пакистанайхид Ка[шми]рай асуудалые зүбөөр шийд[хэ] оролдохо хүсэлэнтэй гэжэ [...].

«Замбуулин соо байгаад бүхы дэлхэйн бүмбэрсэг дээрэ сэрэгэй [...]та хэхэдэ таатай зохид газар өөртөө оложо абахыень сенатор Дж[...] США-е уряалһан байна».

(Газетэһээ)

«Бахын һанаан далайда, бандиин һанаан хүреэндэ».
«Муу нохойн һанаан — долоон гүрөеһэндэ».
(Оньһон үгэ)

К. Елисеевэй зураг. ТАСС-эй фотохро[ника]

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕ[ЕВ]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни и экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—34-05, писем трудящихся и переводов—24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00862. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 4682.